

Laimês Atoŝvaita

Vydūnas

Laimēs Atošvaita

Penkiū veiksmū Tragaidē
su Atvarta ir Uzvarta

Rūta

Tilzē — 1934

UDK 821.172-2
Vi46

ISBN 978-609-419-268-5

Išleista Vydūno draugijos užsakymu

www.Vyduno.draugija.com

www.vydunas.org

<http://linasrim.puslapiai.lt/vyduno/vydunas.html>

Išleido UAB leidykla „Jūsų Flintas“
V. Putvinskio g. 34, LT-44211 Kaunas

Spausdino UAB „Print easy“
Europos pr. 42, LT-46367 Kaunas
Tiražas 500 egz.

Pratarmė

Lyčių kultūros klausimai, analizuojami Vydūno veikaluose *Sveikata, jaunumas, grožė* ir *Gimdymo slėpiniai*, dramoje *Laimės atošvaita* pateikiami išryškinant skaudžiausius jų aspektus. Šiuolaikinės civilizuotos visuomenės mechaninę žmogaus bei lyčių santykių sampratą ir seksualinę laisvę antropologai sieja su kūrybinių potencijų sąstingiu ir jų praradimu, dvasiniu ir intelektualiniu visuomenės nuosmikiu, o Vydūnas – tiesiog su tautos žūtimi.

Laimės atošvaita parašyta atsiliepiant į jaunuolių savizudybes „dėl nelaimingos meilės“. Pagrindinė dramos siužetinė linija – *Indros Rimvydo* ir *Gundos Dariūtės* meilės istorija. Tai viena realistiškiausių Vydūno dramų, kurioje simboliniai personažai (trys likimo deivės) prabyla tik jos *atvartoje* ir *užvartoje*. Deivė *Verpėja* verpia abiejų jaunuolių likimo siūlus, trokšdama laimės; *Painėja* siekia juos supainioti, siūsdama išbandymus, „jeib jėgos augtų“, bet taip juos suraizgo, kad šie nutrūksta...

Dramoje kalbama apie jaunimą, meilės slėpinį ir čia tykančius pavojus – „juk matyti šiandien, kas išeina iš įsigeidimo ir iš aistrų“. Nuskamba įspėjimai nesusipainioti jausmų bei aistrų verpetuose: jaunimui „nebūtų sunku pagauti tikrąją laimę. O griebiasi gyvenimo tik atmatų! Ir apsilvili! Gyvenimo sūkuryje sunku save patį sulaikyti ir parimti savo esmėje! Todėl laimės atošvaitos ir neišvystame!“

Vydūnas išryškina ir šiandien ne mažiau aktualų seksualinį vyrų agresyvumą ikūnijančio *Kurčiaus* ir jo draugų, kuriems mergelė yra „tik žaislas tikro vyro rankose – jam teikt smagumą“, destruktivų charakterį. Tamsiose, raudona spalva persunktose patalpose vyksta triukšmingas jaunimo pasilinksminimo vakaras ir *Dariūtės* suvedžiojimo bei paniekimo istorijos pradžia. *Kurčiaus* šantažas bei tolesnis visiškai palūžusios merginos išnaudojimas ir jos nuopuolis sukrečia.

Save, savo sielą – jau apsisprendusi savižudybei – ji palygina su nepataisomai sudraskytu, purvinu skuduru...

Suvokdamas šios ir panašių tragedijų priežastis – vartotojišką požiūrį į moterį (jos sudaiktinimą), menką pačių merginų sąmoningumą ir žemą lyčių kultūrą apskritai, Vydūnas ieško būdų keisti visuomenėje įsitvirtinusį mąstymą. Bręstant *Dariūtės* ir *Rimvydo* tragedijai, miestelyje steigiamą „Jaunimo tvirtinimo draugija“, kurios pagrindinis rūpestis – padėti jaunuoliams pažinti save, tobulėti ir siekti darnių santykių. Lyčių kultūra svarbi ir valstybės ateičiai: „Tautos gyvenimui labai reikšmingas yra žmoniškas abiejų lyčių santykiavimas. Iš jo pagaliau auga naujos kartos. Koks jis yra, tokios yra ir tos kartos.“

Priešmirtinis *Dariūtės* ir *Rimvydo* dialogas – iškalbingas atsakymas seksualinės laisvės ir homoseksualios meilės propaguotojams, t. y. tiems, kurie reikalauja nevaržomos „laisvės“ primityviausiems žmogaus instinktams. Po jaunuolių mirties atliekamos apeigos prie aukuro su žodžiais „Skaisčiajai Gyvybei“ – pasišventimas jai ir širdies tyrumas suteikia didžiausią galią „eiti kilniuojų keliu“ ir nepakliūti „piktos galios kerui“.

Prigimties jėgos negali būti neigiamos ar slopinamos, bet žmogui nederą tapti ir jų vergu. Asmenybės galias valdyti ir vidinę darną kurti skirta žmogaus esmei, kurios puoselėjimą Vydūnas laiko pagrindiniu žmogaus uždaviniu. Lyčių meilė yra ta jėga, kuri labiausiai paliečia šį žmogaus branduolį ir padeda jam skleistis. Bet jeigu meilė sutapatinama su aistromis, geismais ir seksu – trokštama laimė tampa nepasiekiamą...

Drama išleidžiama originaliu Vydūno raidynu, kur prie balsiai š ir ž žymimi vientisais ženklais, o ilgiesiems ir nosiniams balsiams žymėti vartojamas stogelis. Šie vydūniškos ir dabartinės rašybos skirtumai nesudaro jokių didesnių sunkumų perskaityti netgi pirmąjį knygos puslapį, o gilinantis į Vydūno tekstus, turbūt pasitvirtins daugelio jį skaitančiųjų įžvalga, kad ši paties mąstytojo sukurta rašyba tik palengvina jo išsakomų minčių suvokimą.

Rima Palijanskaitė

Pastaba.

Lietuvių tautos jaunimo gyvenimui Sviesinti parašiau seniau savo rašteli: Gimdymo Slėpiniai, ir toliau dâr rãstã: Sveikata - Jaunumas - Grozê. Ir vis aiškiau vaizdãvosi mân vidûje dâr tikra Sviesêjantio jaunûjû sãntykiãvimo raida. Tiktai dažniau pranešê laikraštiai ir žiniû apie jaunûjû nusizudymã dël "nelamingos" meilês. Pagaliau teko 1931-mt. skaityti dâr apie labai skaudû atsitikimã Kl., žinomoje pajûrio vietovêje. Ir sukilo mano vidûje ana graudi nuotaika, iš kurios galêjo vaizduoties tik tatai, kas šiame veikale spinduliuoja. Ir leidiu jî î viešumã, manydamas tuo tvirtinsias tas Sviesias galias, kurios gyvina ir augstina tautã.

Tilzêje 1934-mt. Spãlio 9-.

Vydûnas.

Atvarfa

Vaidykla: Augšto kālno slaitas. Sviesi erdvē be aiškiū kraštū
pilna melsvo rūko ir apšviesta taip, kad Sviesos versmē
augšt kālno nēra matyti.

Asmenys:

Likimo Deivės:

Verpēja, įsiausta į rausvą debesį,

Painėja, apsivilkusi ankštai lyg mirgantia angies oda,

Piovėja, baltai apsitaisiusi kaip koks angelas.

Jaunos žmoniū kartos:

Mergytės ir berniukai,

Mergelės ir vaikinai,

Jaunolės ir jaunuoliai.

1-Reginys

Verpēja

Uzdangai pakilus, ji išlengvo aiškėja, sėdėdama augštai savo krėslė.

Už jos neaiškiai matomos verpimo priemonės: didis rātas.

Mosuodama rankomis, ji lyg kerėdama siūlą tesia ir taria

Iš amžinątvės glūdumos —

iš slėpiningojo rausvumo,

gyvybės siūlai, leiskitės

į mano nariū sukamus ratus!

Ir tieskitės į mirgantiąją erdvę,

pagauti laiko, josios draugo,

ir tesiami į žemišką gyvenimą!

— O tše — kaip saulės spinduliai spindėkit

visam gyvumui žādinti,

sukelti sāmonei ir grozei

ir plėst gyvenime palaimai

nuolat — ir nenukreipamai,

kol pātys būsite vėl amžinątvės

į jąją traukiami slaptia atgal,

Piovėjos švelniai išvaduoti

iš laiko vargsmū sukto sieto!

Taip tieskitėsi — tieskitėsi

į žemišką žmoniū gyvenimą

per jo laukus, dirvas ir klampynes

toliau — toliau nestābdomai . . .

2-Reginys

Painėja ir Verpėja

Painėja

zygiu kaip koks žaibas atšoka iš gelmės žemiau sėdintios Verpėjos

Mān laikas jau išaušes? Kā?

Verpēja

Tuojau! Tuojau! Bet būki atsargi!
Verpiu du siūlu! Juodu reik sumegzti
graziai ir atsargiai, kad būtū
iš to gražus vienings gyvenimas . . .

Painėja

Sokdama augstyn ir bandydama pagauti siūlus ilgomis savo
rankomis

O mân kaip tiktai noras
supainioti, sumegzti
suveltį su kitais, suregzti!

Verpēja

su didiu ramumu

Taip nedaryki! Būki nuosaiki!
Juk juodu Amžinos Aušros
grazu du spinduliu! Kâm sudarkyti!

Painėja

tūptiodama vėl bando pašokti ir pagauti siūlą, sāko šnypšdama

O kad mân toks jau palinkimas!
Norėčiau, kad tikt pasisektū,
kad mân abu visai patektū!
Supainioti, aš noriu, juos sumegzti,
suveltį su keliais, suregzti,
kad nyktū gyvame skausme
ir gi tavęs, Verpėjos, nebekestū,
nutrūktū staiga ir užgestū!

Verpēja

truputį nerami, kelia siūlus, tardama

Kodėl taip jau karštiuoties!
Žiūrėk, abu kaip spindi sidabriniai!
Taip aš jū amžių verpt ketu!
Kūrėjas amžinas — tām prielankus!
Iš Jojo rankū siūlus ir verpiu!
I jas aš vėliai juos ir gražinu!

Painēja

šnypšdama

O kām tada mane pastâtê?

Verpēja

melsdamosi

Valia būs Tavo, Amžinoji Išmintis!
Mân verpti Tu liepi! — O tu — tu Painēja,
jei švelniai juodu negali suvesti,
iš vietas, nelaboji, šalinkis!

Painēja

pašokdama, surinka

O pagavau! Aš pagavau!

Ir jū likimā aš dabar valdau!

Tamsūs rūkai apkloja erdve. Painējos nebematyt.

3-Reginys

Piovēja, Verpēja

Piovēja

staiga atsistoja nuo Painējos antrame Verpējos Sone

Ir švaisto zaibuojantias didias žirkles, sakydama:

Ar tai jau tenka piauti — atkliūdyti?

Verpēja

ir vos-ne-vos bematyti, sāko

Dâr laikas! Dâr norêtiau verpti . . .

Piovēja

vos regima, iš tamsos girdėti

Ir aš mielai dâr laukt norėjau!

Tik, Painēja, tu painioti — jau spėjai!

Verpēja

melsdamosi

Tu Amžinoji Išmintis,

vis Tavo turi vykt Valia.

Aš verpsiu, kol pats liepsi mân:

Sustoki! Liaukis! Verpt gana!

Pasidâro visai tamsu.

4-Reginys

Verpēja ir mergytēs bei bernukai
Slaito viršus nušvinta ir Verpēja vēl matyti. Apatis pasilieka
tamsoje.

Verpēja

verpia lyg vargdama, bet sāko:
Vienok palaiminta Malonēs aš verpiu:
Ir āmzius aušta — aušt šviesus —
graziausiū patirtiū mirgėjimu.
Tuo tārpu viršus apsini aukia, apatis šviesēja.

Vaikai

mergytēs ir bernukai
subēga ir draugiškai susikibdami pradeda žaisti dainuodami:
Oi tu karveleli, mėlynas paukšteli, ir tt.
Dainuodami traukiasi į šālį, ir vaidykla visai aptemsta.

5-Reginys

Verpēja ir mergelės bei vaikinai
Slaito viršus vēl šviesēja ir Verpēja vēl matyti

Verpēja

O kaip mân verpti malonu!
Dienelės švinta, siūlai tesiasi.
Painėjai laikas dār labai toli,
Ir aš visai rami sau verpt galiu!
Vėl viršus apsini aukia ir apatis šviesēja.

Didesni vaikai

renkasi mišriai, bet tuoju tvarkos

Vaikinai

susibūre žengia trilinkoje eilėje tolyn dainuodami vaikinų dainele
Ir nueina.

Mergelės

sustojusios po kelios, žiūri pirma su pasimėgimu į juos, bet aniems
nueinant, su nuliūdimu. Tada vienos pasilikusios skleidiasi ir pradingsta.
Vaidykla aptemsta.

6-Reginys

Verpėja ir Piovėja

Slaitas vel viršuje pasidaro šviesus

Verpėja

aiškiai mātoma su tikru džiaugsmu sāko

Ir verpti māt kas kartā maloniau!

Aušra jū āmžiaus jau kasdien šviesėja.

Ir kaip Aušrinė spindi jū esmė —

žmoniū gyveniman kasdien gražiau . . .

Painėja

uzšokdama šale Verpėjos, nutraukia jos žodius

O ir išaušo mano valanda!

Manes nieks nebesustabdys!

I darbā šaukiama aš, Painėja!

Ji lenkiasi žemyn ir apniaukta kartu su Verpėja nebematyti. —

Vaidykla tamsi.

Tyli mūzika suskamba.

7-Reginys

Jaunolės ir Jaunuoliai

Slaito apatis šviesėja. Mūzika garsėja.

Jaunolės

atbėga iš visū šaliū, žvalgosi ir kiekviena sukasi vietoje sau paskira.

Jaunuoliai

netrukus atbėga, žvalgosi ir kiekvienas, pagāves mergaitė, sukasi su ja, mūzikai grieziant klumpakojī.

Valandele pasisukė, visi porais traukiasi į šalis.

Ir vaidykla vėl visai aptemsta.

8-Reginys

Painėja, Verpėja

Slaito vidurys kiek nušvinta.

Painėja

apatioje prietemoje atsišlieja tardama.

Taip tinka māt! Tik pinkitės!

Kaip norite, taip rinkitės!

Bet aš — aš — aš — vis velsiu — megsiu!
Aš painiosiu — suregsiu — tepsiu!
Eina, kur jaunimas nuėjo.

Verpēja

augstiau vos per rūkus bemātoma sāko.
Ieškokit nuoširdiai skaistumo!
Gyvenant jo skaidroj šviesoj,
nebūs grasaus niekad skaudumo.
Verpu juk āmžinoj aušroj.
Vaidykla visiškai aptemsta. Mūzika dār girdet.

Uzdanga.

Tragaidê

I-Veiksmas.

Vaidykla:

Pagirys. Gilumoje prieš jī veja. Visai priešakyje krūmai
ir mediai.

Dešinē ir kairē iš vaidintojū ziūrint.

Asmenys:

Visū veiksmū:

Indra Rimvydas, jaunuolis, ūkininko sūnus,
Gunda Dariutē, viliojantio gražumo jaunolē, ūkininkū dūkra,
Algē Gaivytē, kilnaus gražumo jaunolē, ūkininkū dūkra,
Vydas Daukantas, jaunuolis, mokytojas.

Pirmojo veiksmo, be minētūjū:

Arius, menininkas, subrendes žmogus,
Ariuvienē, jo pati,
Jaunimas,
Seniutē, Gaivytės motiutē,
Gaivienē, jos motina,
Gaivis, jos tėvas, gyventojas,
Kalnienē, Gaivytės teta,
Eidukas Kurtius, ištvirkės jaunuolis,
Dāgius, jo draugas,
Mirklys, jo draugas,
Gryta Gervytē, jo mergelē,
Aga Virkutē, rimta Dariutės draugē,

Antrojo veiksmo be visiems veiksmams minėtojų:

Dariutės motina,
Gryta Gervytė,
Irma Byraitė, Gervytės draugė, ištvirkusi jaunolė,
Mėta Ilgiutė, jaunolė, Jurgis Bailius, jaunuolis, Anė Aistrulytė, jaunolė,
Serniutė, jaunolė,
Arius,

Tretiojo veiksmo be visiems veiksmams minėtųjų:

Keli jaunuoliai su jaunolėmis, Byraitė, Gervytė,
Kurtius, Dągius, Mirklys,

Ketvirtojo veiksmo, be visiems veiksmams minėtojų:

Arius, Ariuvienė,
Žmonės, kalba vyriškai ir viena senė,
Kurtius, Dągius, Mirklys,
Mātius, Būgenys, Budrytė,

Penktojo veiksmo, be visiems veiksmams minėtojų:

Motera, apysenė, namų savininkė,
Kelios mergos, tarnaitės, Tarnas,
Kurtius, Arius.

1-Reginys

Arius, Ariuvienė, toliau Jaunimas.

Mūzika ir dainavimas girdėt.

Jaunimas

zaidia ir dainuoja. Visi jau subrendusio amžiaus. Mergaitės lietuviškai apsitaisiusios, su dryžuotais sijonais ir su įvairiais liemeneliais. — Viena mergaitė be liemenelio, bet su žymiomis juostomis per petius.

Arius

sėdi priešakyje po dešine su savo prietaisais ir teploja, žiūrėdamas kairėn, gelmėn į jaunimą.

Ariuvienė

stovi už jo, žiuri į jo darbą ir į jaunimą ir sako:
Vaizduoji jaunimą — žmonių gyvenimo aušrą — su jos
sviesa, jos linksmumu — ir jos — šešėliais?

Arius

Taip! To noriu! Gėl ir pasiseks!

Ariuvienė

O kaip mân vis ir-gi prisimena tas vienas mûsû uždavinys!
Tyli abu. Tik toli mûzika ir jaunimas girdėti.

2-Reginys

Rimvydas, Arius, Ariuvienė

Rimvydas

atejes toliau gelmėj uz krûmû iš dešinės, sustoja ir žiuri į zaidiantį
jaunimą.

Arius

po valandelės jį pastebėjes

A, jūs tše, mielas Rimvyde! Ne jaunime?

Rimvydas

Einu! Bet pažvelgus teko sustoti! Taip gražu žiūrėti iš
tolo! O vėl — kaž-kas lyg traukia! Ir noriu būt su
jaunimu!

Arius

Suprantama! Juk mân gi noras — apreikšti jo gyvumo šviesą!
Tik jos tikrai lyg dâr vis nepagaunu! Lyg jos ten dâr ne-
bûtû, jaunimui mûsû dâr ko trûktû! Tur - būt, kad jusû
dâr nėra . . ! Ir Daukanto! —

Rimvydas

Jau jis ateina!

Visi žiûri kairėn.

3-Reginys

Daukantas, Rimvydas, Arius, Ariuvienė

Daukantas

ateidamas iš kairės

Na, Indra! Jau kada matiau ateinantį, kurs neateina! O
rodos kaip tik tu jaunimo laukiama, nors nežinoms! Tu
jâm tikriausiai reikalingas.

Arius

Ir aš jâm tai sakiau! Berods dėl savo kûrinio! Kad jis
ten bûs ir jūs, galėsiu ir pareikšt, ko noriu.

Rimvydas

Dâr nežinojau, kad aš toks svarbus. Ir teks mân eiti!
Tiktai — kaž — žiûriu . . .

Daukantas

juokuodamas

Ir gâl kê pastebėjai, kas apžavi ir gâli dâr nulemti visâ
âmziû . . .

Rimvydas

Tai, kaz! Mân likimu norêtai gresti?

Daukantas

O jeigu jau taves ten ištikrûjû lauktû?

Arius

Aišku, kad taip! Visur likimas laukia mûsû.

Rimvydas

Reiks jî prieti! Nors aš jo tuo târpu nematau!.. Ar gâl...

Daukantas

O kaip? Ir zodio nebtakai? Kas lemta, žmogui visumet
ir tenka.

Rimvydas

Jau kê jûs kalbate! Lyg bûtû mân arti lemtis, kuri veikt
pradedâ! — (Žiūrédamas î jaunimâ.) O Stai, mane lyg paste-
bėjo! Ir atlêkê jos žvilgiai! Taip artimi . . . O juk jî
ten! Kaip nuostabu!

Daukantas

Na, mat, kaip aišku! Nueiti mudum reikia. Likimas moja.
Mergaitê laukia! Eisiva! —

Rimvydas

Ir prasiziojau —

Abu nueina.

4-Reginys

Arius, Ariuvienê

Abu

žiûri î nueinantiu-du

Arius

Kaip mân tas Rimvydaitis patinka! Manyki, ûkininko vaikas
o tikras menininkas!

Ariuvienē

O jo vīdaus svarumas — īš veido net matyti! Visai toks jau
kaip Daukantas.

Arius

Daukantas jau mokytojas, bet šis auges tēvū namuose kaip
medelis giraitėje,

Ariuvienē

Vis dėlto abu draugu ir abu galēs visā jaunimā vesti svieson.

Arius

Bet ar tai nēra motriškūjū uzdavyns īš pat žmonijos pradios?

Ariuvienē

Abiejū, motriškū ir vyriškūjū! Ir taikos šitē, kad jiem-
dviem — lygi yra Gaivytē. Jau vis māstau, kaip juosius
padaryti ītakingesnius!

Arius

Ir pātys jie pasidarys tokie.

Ariuvienē

Matyti noris, kaip jie elgsis jaunime!

Eina kairēn, sustoja ir žiuri ī jaunimā.

5-Reginys

Seniutē, Gaivienē, Gaivis, Kalnienē, Arius, Ariuvienē
Atēje tuo tārpu vieni po kitū īš dešinēs, žvelgdami ī jaunimā, sustoja.

Gaivienē

ī Seniute

Matai Algiute?

Seniutē

Žiūriu ī visā jaunimā.

Gaivis

Kur tie mūsū laikai!

Seniutē

Statiai nuostabu! Manytai vākar dār buvusi mergaitē, o jau
vaikū vaikai priauge linksminasi! Ir kiek patirta! Gyvenimo
sukrautas tikras turtas.

Gaivis

Kas praêjo, lyg netoli! O kas bûs, dâr nê nenumanyt!
Gyveni ir dienos neša ant savo sparnû î — vâkarus.

Seniutê

Grazu ir tik žiūrėti! Džiaugkimês jû linksmumu! Jauni-
mas pats gyvumas.

Kalnienê

Norêtai bût jo dalimi.

Seniutê

O ar nesame? Nors ir išlengvo skiriamês nuo jo! Bet
jis iš mûsû augo! Ar ne taip?

Kalnienê

Nesiskiriu nuo jo, bet metai paplêšia.

Gaivienê

tuu târpu akylai žvelgusi î jaunimâ

Kâ tše jau vârginsimêsi tokiomis mintimis! Žiūrêdami
tik džiaugkimês! Kokie jie ten linksmi, gyvi ir vikrûs!

Seniutê

Ir Stai mane dâr gi patraukia.

Ariuvienê

toliau kairêje stovêdama atsigrežia

O vis dëlto užeina liûdnos mintys, kada matau jû links-
mumâ! Juk kaip tik šiais laikais tiek jaunûjû dâros gâlâ,
ypatai mergaitês! Statiai jau verktina! Tše turime kâ-nors
daryt! Jaunimas šaukia mûsû pagâlbos!

Gaivienê

lyg norêdama kreipti kalbâ

O ar mâtote tuodu ten? Tik išžiūrêkit!

Kalnienê

Na, ar ir aš išvysiu?

Gaivienê

Ir eilêje su kitais kaž-kaip pasižymi!

Kalnienė

Nieko ygatingo nematau.

Seniutė

Tik pažvelgki geriau! Ir pestebėsi, kad tai du išimylėjusiu.
Statiai švietia.

Gaivis

Ir visai aišku! Ta su baltu papetiu ir su juostomis per
petius!

Seniutė

Tai mat, vyriškis ir pasako!

Kalnienė

A, dabar jau ir aš matau! Ištikrūjū gyva, kaip kitū nė viena.

Seniutė

Galės būti kartą tikra laimė savo namams! Dievas teduodie!

Ariuvienė

Kad mūsų mergaitėms nūdien tik būtų daugiau atsparumo
o jaunuoliams daugiau drausmės!

Kalnienė

Atrodo tokia švari, šviesi!

Seniutė

Tokios kaip tik ir yra didiausiame pavojūje. Ant jų jau-
nuoliai kaip bitės ant medaus.

Kalnienė

Bet ar šale jos ne Rimvydū Indra. Antro tokio tauro jau-
nuolio vargu berasim.

Gaivienė

Sukimui jis kas kartą ją pasirenka, o ji tada vėl jį!

Seniutė

Tiesa! Ir atrodo lyg vieno gyvumo abu!

Gaivienė

Rimvydaitis ir mian tiktū žentu, nors yra be augšto mokslo.

Kalnienē

Jeigu tikrai norētai, îpirščiau. Juk gerai pasižįstame su jo tēvais!

Gaivienē

Bûtû bereikalo! Mûsû Algiutê vaduojasi savo gâlva. Jai nieko neprikalbêsi. Pati ji nusistâto savo âmžiaus keliâ!

Ariuvienē

Ir bûs tikra kitoms ramstis!

Kalnienē

Vis dêlto bandysiu îpiršti.

Gaivis

Tik pasiskubinki! Siaip gâl bût pervêlu!

Seniutê

Mat! Mus ir pastebêjo! Žiûri! Tur bûti nujautê, kad kalbam apie jâ. — Ar gâl atsimena profesoriaus?

Visi

atsigrezia î menininkâ.

Ariuvienē

O bene ir bûs jau aišku, kaip jis vaizduoja jaunimâ.

Gaivienē

Mielai pasižiūrėčiau.

Arius

Prâšom! Prâšom!

Visi

eina artyn. Tik Ariuvienē pasilieka savo vietoje, žvelgdama nusi-mâstiusi î jaunimâ.

Gaivienē

priėjusi menininkâ ir pažvelgusi sâko
Ištikrûjû aiškiai atvaizduotas — ir visas jo linksmumas ir
šviesumas!

Arius

Ir stengiausi, kad tatai bûtû.

Visi

apstoje jî, žiûri î jo kûrinî.

Seniutė

Net paskiri pažystami. Galės vėliau pasiziūrėti.

Arius

Bet mân dâr teks kiek padirbėti. Nors atliktas vyriausiasis dalykas.

Kalnienė

Lyg visâ jaunimo vertybe norêta parodyti.

Arius

Taip! Norêjau!

Seniutė

Bet kaip ypatinga! Anudu jaunu lyg viso jaunimo branduolas!

Kalnienė

Kaip tai?

Gaivienė

O mat!

Gaivis

Menininko âkys pamâto ir tai, kas kitiems lyg rûkuose.

Arius

ziūrêjes î vaizdâ lyg nustebes

Istikrûjû tše kas pasidârê lyg nežiniomis. Bet rodos taip jau menininkui vis tenka dirbti. Turi vaizduoti, kê iš anksto ir pats nêra pastebêjes.

Gaivienė

Bet juodu ir nušvietia visâ jaunimâ! Tikrai gražu! Lyg juodu bûtû jo vainikas, ar kaip tše pasakysi! — Ziūrêdama î jaunimâ to taip nepastebêjau.

Ariuvienė

tuo târpu atêjusi, ziûri î vaizdâ ir nueina vël kairên sakydama
Kaži kodêl mân dârosi taip liûdna!

Seniutė

Menininko pamokyti dâr kartâ žvelgkim î jaunimâ!

Visi

atsigreže ziûri

Gaivienė

Visai kitaip dabar mums viskas aišku!

Gaivis

Kad žiūrime jo akimis!

Kalnienė

O mat, Algiutė nezaidia! Ateina! Tur būti nori pasitikti Ariuviene!

Visi

tyli ir žiūri į ateinantias.

6-Reginys

Algė Gaivyte, Ariuviene, Gaivienė, Seniutė, Kalnienė, Gaivis.

Gaivienė

Na, Algiut! Nezaidi su kitais? Ar nusibodo?

Algė

Kur nusibos!

Seniutė

Bet stovėjai ir žiūrėjai! Ar ne?

Algė

Buvo maloniau!

Gaivienė

Matei Rimvydaitį?

Kalnienė

Jis jaunime gyvai dalyvavo.

Algė

Dariutė ir jis nušvietė visą jaunimą.

Seniutė

Skyrėsi nuo visų. Juk abu kas kartą tik viens kitą rinkosi, niekados kitą.

Algė

Taip! Abu zaidė, bet lyg būtų kitame pasaulyje. Dariutė statiai spindėjo šale jo. O jis lyg susimāstes kazi-kokioj laimėje. Ir jau matyti buvo malonu.

Kalnienė

O ar tu ir jis tik nesutiktūte dār geriau?

Algė

Gāl būt, kad jis maž-daug toks, kokia aš esu. Mān ir tikrai patinka. Bet vis dėlto už jo tekēt aš nemanyčiau.

Seniutė

Bet ko daugiau ir-gi reikėtų?

Algė

Kuriuo-du nori bendrai gyventi, turi būt kaip vieno stiebo du žiedu.

Gaivienė

Tai girdite, ką ji kartais susisapnuoja!

Algė

Kaip-gi sapnuotiau, kada nemiegu! Tik pasižiūrėkite ši vaizdą gerai. Rimvydaitis ir Dariutė nušviestu vienos šviesos. O ta šviesa iš jūdviejų teko visam jaunimui. Menininkas yra regėtojas ir-gi kūrėjas.

Arius

Ne koks jo nuopelnas! Tikrasis menininkas slėpiningos gėlios įrankis. Ji juo reiškiasi.

Ariuvienė

Tai ir įmetė, kaip mātote, į visą šviesą tą šešėlį!

Algė

Tiesa! Todėl māt vis ir buvo, lyg Dariutei ir Rimvydaitiui greščių kas-nors.

Gaivienė

Ir pradedi vėl pranašauti! Buvo ragana jau iš mažų dienų!

Arius

O kažį, ar mes ne visi tokie, kad visiškai savo viduje parimstam ir pasidārome esmingi?

Algė

Kā aš ir galėčiau padaryti, kad māt taip vaizduojasi? Staiga atsiveria lyg vartai ateities!

Gaivis

Isileisdami į gyvenimo slėpinius, nebūsime tinkami paprastam gyvenimui.

Ariuvienė

O tie slėpiniai vis dėlto reikalauja mūsų širdies ir rankos!

Kalnienē

î Alge

Ir pasiliksi neištekējusi!

Algē

Aš noriu būti gyvybės reiškėja vis tiek, kokių būdu būs
lemta. O ar ir taip neesu linksma? Nemoku džiaugties?

Kalnienē

Bet prie tavęs nekimba vaikinai.

Algē

O kaip man tai ir tinka!

Seniutė

Bet kad prieš senatvę, sunku būs vienai tad gyventi.

Algē

Būsiu rodos tiek susikaupusi gyvumo, kad nereikės žvalgyties
jį kitur.

Arius

tuo tarpu vis dar žiūrėjesi į savo kūrinį ir vėl į jaunimą, sāko
Jaunimas jau ir skirstosi! (Ir ima vaizdą į rankas.)

Algē

lyg nusigandusi

Bet kas tai? Kurtius šoka prieš Rimvydą lyg pašėles!

Visi žiūri tylėdami.

Seniutė

Supykes? Gėl iš pavydo kerštingas?

Kalnienē

Bet kiti jaunuoliai apšpeitia Rimvydą ir jo mergaitę.

Gaivienė

Tur-būt jie juodu užjautia. (Vėl visi tyli.)

Gaivis

Bet mat, Rimvydas šalinasi!

Kalnienē

O ji? — Niejau! I kitą šali!

Algē

Eisiu pasitikt! Gėl reikalinga paramos.

Gaivienē

Vos pazinusi, jau ir pamilusi.

Algē

Ar neatrodo verta? Juk jau tikro kūrīnio tāpo branduolu!
O kā gāl reikš tikrovēje? Visām jaunimui dziaugsmas.

Seniutē

Save visai jau pamiršti? Manai, nebreikia skelbties? Svieta
savaime?

Algē

Motiut! Ar gāl perdrāsiai reiškiaus? Dariutē māt patinka.
Eina.

7-Reginys

Daukantas, Arius, Gaivienē, Kalnienē, Seniutē

Daukantas

greitai ateidamas

Profesoriau, ar valia atvesti jaunimā vaizdo ziūrēti?

Arius

Jau nešuos! Ateisiu su juo. Parodysiu. Ir gāl išgirsiu,
kaip jām tiks jo atspindinys! O ar ir atspēs, ko aš no-
rējes.

Daukantas

Ar gāl būs leista jau dabar māt nors uzgesti ākī?

Arius

Kodēl ne? Stai!

Daukantas

O kiek šviesumo! Tūlus net pažint gali. Juk tai Rimvydaitis
ir Dariutē! Ir tše ji spindi laimingumu! O jis lyg kitame
pasaulyje gyventū! Dār tše — ar ne gi aš?

Arius

Taip! To reikējo!

Daukantas

O ten tamsus šešēlis — lyg pats niūrius pavydas! Ir tarsi
viso gyvenimo verpetai sukaupti! Būs ištikrūju visiems
īdomu.

Arius

Pagaliau visus jaunimo slėpinius iš mano kūrinio ištrauks!
Veikiau eisma! Eina kairėn abu.

Gaivienė

O mums būs laikas leistiesi namon.

Kalnienė

Bet kas galiausiai tše išeis, žinoti norisi.

Seniutė

Išeis ir praeis! Mūsų laukia namai! Visi eina.

8-Reginys

Rimvydas, Daukantas

Rimvydas

aniems nueinant dešinėn, ateina gelmėje lig vidurio, sustojęs ir
atsigrežęs žiūri į jaunimą.

Daukantas

dār nematomas, grįždamas jau sāko!

Valio, Indra! Kur tu slapstais? Tai Svietai kaip laimės
rytas, Dariute laikydamas už rankos, tai vėl . . .

Rimvydas

Kad pats žinotiau, kas māt atsitiko! Iš šitšė jā išvydau —
ir toliau jau ir laikiau jos rankā! — Koks tše slėpinin-
gumas! Laimė neišpasākoma, o vėl toks skausmas tad —
Leiski māt būt vienām! Dār kartā jā išvyst norėčiau! — Bet
nebēra jos! Nebmatau!

Daukantas

Dār susirasiva! Tik eikiva! Ten grįžkiva!

Rimvydas

Ne! Ne! Turiu būt vienas! Visa mano gyvybė lyg pasidārė
kita, lyg dviguba, o viena dalis kaž-ko lyg plėšiama nuo
antros . . .

Daukantas

Ir nežinau, ką tau patart! Bet rodos būs geriausia, kad eisiva jos susirast!

Rimvydas

Kaip keista mân! Tai saulê užtekêjo ir greitai leidosi! Mân jau belieka žvelgt iš tolo! O jos nėra! Jos nebêra!

Daukantas

Geriau būs, kad nedelsiva! Ten juk profesorius su savo kûriniu! Tai eikiva!

Nusitvêres Rimvydâ po pažastimi pasiveda kairên. Vaidykla tuštia.

Toli dainelê pakyla kaž kurios mergaitês dainuojama:

Pasakyk, berneli, ar mane tu myli?

(Gâli bûti dainuojama ir kita ilgesî reiškianti dainelê)

9-Reginys

Gunda Dariutê, Aga Virkutê

Gunda Dariutê

atêjusi iš gelmês vidurio, sustoja, kur neseniai Rimvydas stovêjes buvo, ir gâlvâ atlauzusi, akis užmerkusi, giliai kvêpuodama lyg kaž-kâ î save traukt, lyg kâ slêpiningâ regêt norêtû.

Virkutê

už jos ateidama žiûri ir sustoja.

Dariutê

stovêdama su užmerktomis akimis, sâko Sitše sušvito mano laimê! Sitše jî išvydau. Iš tše matiau jî ateinant pilnoje mano laimês šviesoje, kad ir aš visiškai sušvitau. Gyvêjau iš pat gelmiû! Ir pažinau laime! Pažinau, kâ ir apsakyt negaliu!

Virkutê

prieina jâ ir deda rankâ ant jos peties.

Dariutê

pazvelgusi

Tu, Aga? (Jâ apglobdamo.) O kad tu žinotai!

Virkutē

O gāl jau numanau!

Dariutē

Nebezinau, ar aš dār mergaitē ar koks Šaltinelis, kurs su-
plūdo su kitu, ar kokia žvakelē, uzdegta saulēs ir — švietiu
dabar jos šviesoje —

Virkutē

Tikrai taip ir yra! Švieteī tā visā laikā!

Dariutē

O kaip laimē žvelgē ī mane iš jo akiū! Nepasakysiu, kaip
mane tai laimino — o! laimino ir laimino . . .

Virkutē

Matiau ir stebėjaus, kaip švieteī, kol neatšoko Kurtius — ir
apsiniaukei.

Dariutē

Ir primeni mân! Juk bėgau šion vieton, jeib laimē mân
pasiliktū!

Virkutē

Ji tše, kur jis, su kuriuo atėjo! Eikiva jo susirast!

Dariutē

Matiau, kad šitšon nuėjo. O dabar nėra. Paleides mano
rankā, nuėjo nieko nesākes. Kodel nelaikē? Kodėl? Vie-
nas tikt jis tegalėjo išlaikyti. O su juo irėjo laimē! Nu-
ėjo, Agut! Ji nuėjo.

Virkutē

Bet ne! Dār ji yra su tavimi!

Dariutē

Juk nebešvietia! Šakei pirma švietusi, o dabar ne - be - švietiu.

Virkutē

Sušvisi ir vėl, kad būsi kantri!

Dariutē

Tas biaurusis atplėšē mane iš jo šviesos — iš laimės.

Virkutė

Manai Kurtius? Neatsiminki jo! Apsisuki ir būk linksma!
Laimė tavęs laukia. Ji nori tau vėl šviesti.

Dariutė

pamąstiusi tāsiai

Gāl tavo ir yra tiesa. Apsisuksi! Ir būsiu vėl kokia vis
buvusi. Aš noriu būt laiminga, noriu būt su juo vieno
gyvumo šviesoje! (Sukasi vietoje.)

Virkutė

Taip! Taip gera! I laime atsigrežk! I savo saule!

Dariutė

sustojusi sukties ir palūkėjusi

O tik pasilikau, kokia buvau. Ir rodos vis daugiau tamsėju!
Kurtius tempia mane į tamsą!

Virkutė

Jo nebminėsime! Eisime susirasti Rimvydaitį! O mat, jau
ir ateina!

Dariutė

laiminga

Ateina! O jis ateina! — Bet — juk nežvelgia Sen kaip
žvelgė pirma. Atėjo žvelgdamas kaip kokia šviesa! Jo akys
skleidė ją ir paėmė mane visai tad į save! O dabar ne-
žvelgia, tūriasi su kitais, mane pamiršęs. — Ir atsitraukęs
dūr sustojo ir žiūrėjo o gi dabar? Mūn mojo mano laimė,
bet nuėjo. O kad ateitū — manes ieškotū!

Virkutė

Ji pasitikti eisiva!

Dariutė

To negaliu! Ieškot jis turi — ir surast mane.
Eina greitai gilumon.

10-Reginys

Arius, Rimvydas, Daukantas

Arius

pirmas ateina greičiau iš kairės priešakyje
Palaukita! Tuoj pasiimsiu savo rakandus.

Rimvydas

atšokdamas

Leiskite, profesoriau! Panešiu juos!

Arius

juokuodamas

Ne, ne! Savo įrankius pats parsinešiu! Šiaip pagaliau dar
pasilikčiau ir be nieko. Daukantas turi kūrinį, jūs darbo
priemonės. Kas būtų man! Ne, ne! Patsai aš nešiu.

Rimvydas

Mielai aš patarnāves būčiau! Bet — taip, tai atsisveikinsiu.
Tik pasakyt norėčiau, kad vėl ateit galėsiu tikt seštādienį po
pietų. Visas dienas teks ūkyje darbuoties su tėvu!

Arius

Kad jau negālite ankstiau! Bet nepamirškite! Mergaitė
atsiveskit būtinai! Norėdams jā teplioti, reikia į jā atsi-
žiūrėti.

Rimvydas

Bet aš mieliausiai norėčiau tai padaryt iš atminties.

Arius

Nepavyks!

Rimvydas

Norėjau pasakyti: tepliosiu iš patirto gyvumo, iš savo —
gāl širdies!

Arius

Kiekvienas vaizdas turi būti taip tepliojamas. Bet gyvesnis
pasidāro po paties išpūdio į akis. Tada tepliojamojo ir
kartu tepliootojo gyvumas susilieja vaizde, ir jį padāro gyvā.

Rimvydas

O mân rodos, kad jis gyvesnis negalês bûti kaip mân jâ teplojant savaip. Jos vaizdas, ne, ji pati yra manyje, tarsi bûtû mano širdis. Kur tik nueisiu, ji bûs su manim. O bûdama mano akivaizdoje, ji gâl iškils ir atsistos šale manes.

Arius

Keistai pasakyta! Vis dêlto, klausykite manes! Pavyks geriau! Tikêkite! Juk ligšol pamokinau teplioti tiktai iš regimo daigto.

Rimvydas

delsdamas

Kaip tše padarysiu, nê pats nežinau! Taip labai norisi tâ nuteplioti, kê aš dabar savyje jautiu! — O gâl — namiej tepliosiu ir atnešiu vaizdâ! Kad jau mano širdyje yra, tada kas dienâ ir aiškês ir šviesês. Su Dievu!

Eina dešinên.

Arius

Su Dievu! Ir nepamirškite, kê patariau!

Daukantas

Teks mân patiâm dalykâ dêr tvarkyti.

Abu

žiûri î nueinantyjî.

11-Reginys

Arius ir Daukantas

Arius

Keistas žmogus! Žino, kaip tepliojama, o nori bûtinai teplioti savo — širdî.

Daukantas

Ypatingas buvo visumet. Daigtus vis nori prieti esme, ne jusniû keliu. O šiandien îvyko dêr naujas dalykas. Sušvites kaip pavâsario saulê Dariute pasitikes, prieš Kurtiaus pavydâ tarsi uţ debesû pasislêpê.

Arius

Pareikšime jâm ko-gyviau savo širdingumâ!

Daukantas

Matyt, nori vienas bûti. Paliko net mergaite.

Arius

Kitoks kaip jaunuoliai paprastai. Tikrai bûs nuostabu, kaip tuodu susieis.

Daukantas

Mudu su Gaivyte juo ir Dariute pasirûpinsiva.

Arius

Abu judu ir lyg parinktu bendrâm dârbui!

Daukantas

Ji mân ir visai taip maloni kaip Rimvydas.

Arius

Bet mergaitês siela vis artimesnê vyriškâm negu vyriškoji.

Daukantas

lêtai

Gâli bût! Ji vis ir reiškiasi lyg neapsiaurinta kokiais tikslais ar kaip tše pasakysiu. Tai bendri zygiai gâl tikriau prieina tikslâ. Tik ar negelbêtû Dariute - Rimvydâ ir jûsû žmona?

Arius

indamas savo daigtus

Ji nori platiau siekti. Todêl šî zygî darykite jau judu! Tiktai neveikite ûmail Svarbus dârbas turi nokti kaip vaisius. (Girdêti trukšmas iš kairês.)

Daukantas

pazvelges

Ko tie tše atsibâldo?

Arius

Eisime dešinên!

Daukantas

eidamas

Tarsi pikta dvâsia . . .

12-Reginys

Eidukas Kurtius, Vilkas Dâgius, Mirklys

Kurtius

spirdamas trumpâ, storâ pâgalî, pasirodo kairêje piktai Sûkaudamas
Tas Rimvydas — mân tiktai pagalys! Ir spardysiu jî, kol
tikt gyvas bûsiu! (Spirdamasi îsitrenkia kojâ ir sušunka) Ai!
mân! Ai! Nelemtas to pâgalio — atsparumas! Baisiai —
atsitrenkiau! Bet vis dėlto — jî spirsiu! Ir spirsiu jî nuo
jos kaip Sitâ pâgalî.

Dâgius

už jo atbêgdamas

Ale Eiduk! Ar jau visai pasiutes! Kâ tu tše ir prasimanai!

Kurtius

žvalgydamasi

Trenkiu î šâlî, koja spiriu Indrâ Rimvydâ! Spiriu šalin jî
nuo . . .

Dâgius

Kvailumas! Taip jo neîveiksi! Mergelė reikia pavilioti.

Kurtius

Nors Vilku vadinês, bet juo nesi! Juk jî né nepažvelgê î
mane! Vos jî pamâtiusi ir lyg apkerêta! Seniau nebuvo
tokia!

Dâgius

Seniau tu tesisukai apie savo mergelė. Ar-gi dabar mesi?
Juk jai pasizadėjai.

Kurtius

Pasizadêjes dâr nesivedes.

Mirklys

prieidamas ir išgirdes tuos žodius

Tai mân šaunus vyras! Ir nesigêdi!

Kurtius

O kaip tik vyras! Noriu Dariutês ir tiek. O kad ir tik
tâm kartui! Niekino mane, turi tapti niekinga visâm âmžiui.
Gâlite po manes ir judu . . .

Dāgius

Kā? Mes? Sunims kāsnī?

Kurtius

nesiklausydamas tesia

Niekino mano vyriškumā, aš jos ir pirmasis turiu būt niekintojas! Visi trys! Bet . . .

Mirklys

Niekai! Ji nešileis su mumis. Prilinkdama tokiām Rimvydui, nesizvalgys kitū!

Kurtius

Kā? Manai aš uz jī menkesnis? Aš . . .

Mirklys

Manai vertesnis? Rimvydaitis nesielgtū kaip tu!

Kurtius

Tai, koks tu draugas! Neuzjauti . . .

Mirklys

Merginā prazudyti, ar tai vyro verta?

Kurtius

Nebūk toks ištīza! Kad vyrai esame, tai turimū jais ir iširodyti! Ar ne, Vilke? Mergele suvilioti — vyro garbē! Taip tikras vyras māno! Taip ir veikia!

Ir vēl ima spārdyti pāgalī.

Dāgius

Tiesa berods! Tada gali mandrauti! Ir kitos merginos kaip musēlēs . . .

Mirklys

Bet mergelē kaip Dariutē tavo nesuviliojama.

Kurtius

sustojes

Kā? Nesuviliojama? Na, matysim! (Vēl spiria pāgalī)

~~~~~

Dâgius
Kiekviena mergelê nori suviliojama.

Mirklys
Ir jau visai gâlas!

Dâgius
Tokia jû prigimtis!

Mirklys
O ar ne jau tûlos tau antausius rêžê?

Dâgius
Kad aplinkos tokios . . .

Mirklys
Dariutê neleis jâm tarti nê žodio!

13-Reginys

Gryta Gervytê, Eidukas Kurtius, Vilkas Dâgius, Mirklys

Gervytê
atbêgdama iš tolo
Na, Eiduk! Tu mân geras! Eini nieko nepasâkes! Kas pasidârê? Kas atsitiko?

Kurtius
spirdamas págali
Aš užimtas, matai!

Dâgius
Ar negirdi? Tavo mergelê!

Kurtius
Netrukdykite manes!

Gervytê
kuo ne uždususi
Tai pagaliau sustok! Saukiu taves! O tu neprišaukiams!

Mirklys
Na! Nesiklausai!

Kurtius
staigu sustojęs
Tiesa! Gera mintis! Tikru laiku atbêgai, Grytut! Esi gera mergelê!

Gervytė

Visai be žado esu! Taip teko bėgt! Kas tau parėjo į galvą.

Kurtius

Ar nematei, kas atsitiko? Nepakeliu paniekos! Žinai! Bet dabar tu tše! Dabar nurimsiu!

Gervytė

Tai ir eini su manim! Ar gal grįšime?

Kurtius

Eisime! Veikiau eisime! Ar gal tik geriau būs — grįžti? Norėčiau mielai dār pasitikti tą mergelę! — — Kur ji tik dingo?

Gervytė

taipojau žvelgusi, kur jaunimas buvo
Jos nebėra? Kā?

Kiti

žvelge ir gi kaip Kurtius in Gervytė, po viens antrā
Yra! Yra! Mat, toji! Ten! Ten!

Gervytė

Toji, prie kurios jaunuoliū būrelis?

Kurtius

Istikrūjū ji tše! Tai grįšime!

Gervytė

O kām jos tau reikia?

Kurtius

Atsigiežti noriu! Atsigiežti turiu! Ji toji, kuri žemino mane!
Tai tu gelbėsi . . .

Gervytė

Tokiems žygiams ieškokisi kitos!

Kurtius

Kas tai? Tu mân taip? O kām tai esi mano mergelė?

Gervytė

Aš tiktai gerām o ne blogām esu mergelė!

Kurtius

O kas jau tše kalba apie blogą? Isitrauki ją į savo draugių ratelį! Tai visa, ko noriu!

Gervytė

O sakei, noris atsigiežti?

Kurtius

Ar taip? Tegul taip ir sakiau! Bet nieko tai nereiškia! Jeigu mane myli, pritrauki ją prie savęs!

Gervytė

Koks tu šiandien keistas! Ar tai gâli būt gerâm?

Kurtius

Būs — prâmoga!

Gervytė

Prâmoga? Nesuprantu! Eisim greičiau namon! Rytoj tau gâl jau kitakas būs galvoje!

Kurtius

vël pažvelges, kur jaunimas buves

Ne! Nebūs! Niekados! Norësi būt mano mergelë, padarysi, kaip sakiau! Turiu jį nugalëti. (Vël ima spârdyti pâgalî.) Turiu. (Vâro pâgalî atgal.) Nenusileisiu!

Gervytė

stovi, mâsto ir eina pâskui jį

Kâ tše beveiksiu . . . .

14-Reginys

Dâgius, Mirklys

Abu stovi ir žiûri aniem dviem nueinant

Dâgius

Kad jis ir taip galëjo îsiusti!

Mirklys

Karstuolis!

Dâgius

Merginos, matyt, ypatingi sutvërimai!

Mirklys

Mân rodos, jos kaip liepsnos, iš kurių sprąga kibirkštys!
Užkrinta ant siaudų, tie ir dega. Taip ir Kurtiui.

Dągius

Tiesą pasakius, ir mân ji baisiai patinka! Bet seniau to
nebuvo. Juk pažįstu ją jau nuo vaiko laikų. O dabar, vos
metams praėjus, iš jos kažkas veikia.

Mirklys

Tur-būt, kad mergelė pasidârė mergina! Matei, kaip mirgėjo,
žêrėjo! Ir âkys ir visas apstabs!

Dągius

Tai-gi! Ir lyg koks keris traukia į ją. Degu ir aš
kaip Kurtius.

Mirklys

Tik tu dâr ir nepasiuski! Pasivaikštiosiva! Ir išnyks tos
liepsnos! (Abu eina gilumon.)

Dągius

pastebėjes iš kairės ateinantiâ Dariute
O mat, kaip taikosi!

Mirklys

Manai, galėtai išsipiršti?

Dągius

Juk už jos ir gražioji Gaivytė.

Mirklys

Mân ji už visas geriau patinka.

Dągius

Grazi yra! Tiesa! Bet jos toks gražumas, kurs vyrus
sudraudia. Bijau jos! Eisiva iš kelio!

Mirklys

Na, tu mân vyras! Bet gâl geriau ir taip! (Nueina gilumon.)

---

15 - Reginys

Gunda Dariutė, Algė Gaivytė

Dariutė

ateina pomazu iš kairės priešakyje, stovi, žiūri ir tãria patyliomis
Dãr kart nors tše pabût, kur jis stovėjo su visa mano laime!

Stovi ir skiedia rankas, lyg imdama kã-nors î savo glėbî
Kad galėčiau pasiimčiau — ir širdyje giliai — giliai paslėpusi
laikytiau! O tu, mano laime! Tu esi ir mano skausmas!
Nieks tavęs neturėtû matyti mano širdyje! Ir nieks nenu-
manyti mano skausmo . . .

Apsizvalgo, išgirdusi ateinantã Gaivytę, ir ima suktyes kaip koks
sûkuryš.

Gaivytė

jã prieidama

Tai pagaliau ir pavijau.

Dariutė

sukdamosi

Bet veltui! Aš nieks! Aš — sûkuryš!

Gaivytė

O kartais ir laimės atošvaita!

Dariutė

sustoja nustebusi

Laimės atošvaita? Kas mâtė jã? Ar negreitiau nelaimiû tamsa?

Gaivytė

Juk išvydote savo žvaigzde šiandien!

Dariutė

Ar gãl pavydite? | Norite prisiviliote?

Gaivytė

širdingai

Kas vertia taip kalbėti? Neieškau niekumetu savo laimės iš
kitojo nelaimės.

Dariutė

žiūrėdama î jã labai susidomėjusi

O aišku, kad jis linktû î jus! Ir aš pasilikčiau — viena!
Mano laimė eitû su jumis ir jûs jã pasineštûte!

Gaivytė

Bet mân jos visiškai nereikia. Mano laime laiko kitas.

Dariutė

Nêra, kurs jums geriau prilygtû!

Gaivytė

Bet kits geriau papildytû. O kaip jis Rimvydo draugas, taip aš norêtiau būti jums seselė.

Dariutė

Tiktai ar aš tokia jums būt galêsiu! — Ne! Dâr ne! Tâm netinku! Aš netinku! (Bêga atgal.)

16-Reginys

Algê Gaivytė, Vydas Daukantas

Gaivytė

stovi nusiminusi Dariutei pabêgus.

Daukantas

jâ prieina

Bêga? Kas pasidârê? Džiaugiaus abi pritiksiâs.

Gaivytė

Jaunoji jos laimê nenori užgaunama.

Daukantas

Visai ir ji kaip Rimvydas.

Gaivytė

Bûs mudviem sunkus kad ir bendrâs uždavinys!

Daukantas

Ir kaip jî spresiva!

Gaivytė

Tiesâ pasâkius, kazi-kaip tše regiu ne laime, bet dâr didi skausmâ! — Vis reik dëlto mest abejone! Ir pasistengsiu...

O gâl abu? Rankâ? Kâ?

Daukantas

duodamas rankâ

Stai! (Abu stovi ranka rankoje ir ziûri, kur Dariutė nueina.)

Gaivytė

Eina! Bet rodos ne keliu namon.

Daukantas

Pagaliau kiekvienu keliu ten nueiname. (Abu vėl žiūri tylėdamui)

Gaivytė

Ariuvienė pasirinko labai plātū uždavinį! Ir nori mane būtinai į jį įtraukti.

Daukantas

O kas tas uždavinys?

Gaivytė

Daug reikės ir sau dār aiškinties. Bet eidamu abu mąsty-siva. Jis sijasi su šituo sunkiu rūpesniu!

E.na.

Uždanga.

II-Veiksmas.

I. Vaidykla:

Darželis šale trobos. Suolelis, stalelis. Pro daržą
eina priešakyje vieškelis.

II. Vaidykla:

Menininko kambarys.

Asmenys:

Gunda Dariutė,
Dariutės motina,
Gryta Gervytė,
Irma Byraitė,
Algė Gaivytė,
Mėta Ilgiutė, sviesplaukė laiba, angšto ūgio mergelė,
Jurgis Bailius, mažesnis už Ilgiutę,
Anė Aistrulytė, rudplaukė, storutė, vidutinio ūgio mergelė,
Serniutė, juodplaukė, storutė, mazo ūgio mergelė,
Arius, Rimvydas.

1-Reginys

Gunda Dariutė ir jos motina.

Dariutė

stovi darželio kampe prie tvoros priešakyje po kaire ir žiūri į toli
niūniuodama dainele.

O kad aš ėjau pas motinele.

Išdaināvusi tyli.

Jos motina

jai dainuojant išeina iš trobos su mežginu, atsisėda ant suolo ir
mezga. Gundai išdaināvus ir valandele tyliai stovėjus, sāko
Vėl tu taip liūdna, Gundel! Jau māt ištikrūjū rūpi! Visā

~~~~~  
savaite kaip vargsti. Kas tau atsitiko? Palinksmėjusi  
apsilankius anądien Gaivytei, vėl kas užėjo. Kas tai dabar?  
Pasakyki!

**Dariutė**

Nėra tše nieko, kas kitām galētū būt žinotina.

**Motina**

Tik tu mân taip nekalbėki! Matau aiškiai, kad tše jau labai  
kas yra. Juk ir kaip atrodai! Tokia daili buvai pražydėjusi  
mergelė, o dabar lyg vystė vysti. Kas pasidārė? Kas dien  
liesėji. Ir gaila žiūrėti! Net kaimynāms pasidārė žymu.  
Buk atvira! Pasakyk!

**Dariutė**

Bet tše nėra nieko ypatingo! Tikrai nieko! Tik norėčiau  
žinoti . . . . . (Nutraukia savo kalbā.)

**Motina**

O kã? Nutrūko? Imki mežginį ir megzki! Atsinešiu  
kãmuolã! Vysiu vilnas!

**Dariutė**

Mielai norėčiau — sunkū dārbā daryti, žeme kasti — ar dār  
mieliau bėgti — bėgti toli, šalin — šalin nuo savės! —

**Motina**

Tai jau ištikrūjū sergi, mergele! Kas tave kremta? Pasisakyk!  
Juk aš tavo motinelė, o tu vienturtė mano dūkrelė! Ar  
negali pasitikėti?

**Dariutė**

Ar nepasitikėjau visados?

**Motina**

O dabar? Klaust norėjai, o nutraukei?

**Dariutė**

palūkėjusi

Tai pasakyki mân, ar vyriškiui butiuojant mergele, kas-nors  
iš jo persineša î jã?

**Motina**

Ar tave jau kas pabūtiavo?

~~~~~

Dariutė
Tik pasakyki, ar yra ko-panašaus?

Motina
Kas tše jau būs! Palietia lūpomis ir viskas!

Dariutė
pamąstiusi
Ne! Negali būt jau viskas! Yra tše ko - nors slėpiningo!
Yra tikrai!

Motina
Svajojusi iš mažų dienų ir dabar dar kaž-kâ susisapnuoji!
O lyg ir suaugusi būtai jau mergina! Matyt, nėra tavęs
jau pabutiâves vyriškis, tēvelio neminint! Siaip nekalbėtai
tokiū niekū!

Dariutė
Bet mân skaudu, kad galėčiau pranykti!

Motina
Ir teks eit pas gydytoją. Sergi! Tikrai sergi!

Dariutė
Ne! Ne! Nėra nieko tokio! Tiktai, kad Kurtius mane
pasaloms užniko! Nė nesusipratau, kas dârosi, kaip jau
buvo mane pabutiâves. O nuo to — — pati nebežinau...

Motina
Kad nieko kito nėra, gali raminties. Nėra tše nieko blogo,
jokios bėdos!

Dariutė
Negali būti taip! Jautiau aiškiai, kad pildė mane kaž-kokia
dvâsia, lyg mane kaž-kas prisunkė, lyg aš visa pamirkau,
visas vidus sutirštėjo, suraudonâves tamsėjo! Ir aš likaus
bejėgė, kuo-ne apnykau!

Motina
Jau svaitioji, mergele!

Dariutė
Bet yra, kaip sakiau!

Motina
Ir visai gana! Nėra tokio, kâ tu susisvajoji!

Dariutė

O tik yra! Tikrai yra! Visa mano gyvybė likosi apnuodyta, suteršta! Tik pasakyki, motinel, ar vėl atsigausiu? Ar galima atsigausti? Juk noriu būti jām . . .

Motina

Kas tai! Jām? Sitām Kurtiui? Tām ištvirkėliui?

Dariutė

Ne, ne, motinel! Mano širdyje, visai giliai, tse šventa! Tiktai kūnas — kūno gyvumas lyg kokių limpantių tinklų traukiamas prie to Kurtiaus po to pabutiavimo!

Motina

Eik, eik! Nekalbėki niekū! Išblaškyki tokias mintis! Darbuokis ir išgaruos!

Dariutė

Visai slopstu tame tirštume! Vienaip — tiktai — galėčiau būti — gelbėta!

Motina

nusigandusi meta mežginį ir prieina dūkrą
Dūkrel! Kas tai? Dār kita-kas? Kas pasidārė? Tik nebūs tave —

Dariutė

žiūri nustebusi į motiną
O ką manai? Kas šiaip dār galėtų būti pasidārė? Ar dār negana biau ru? Ištrauk mane, motinel, iš to, kame tekšau! Tu galėsi! Ištrauki! (Glaudiasi jospi.)

Motina

lyg nusiminusi ją priglaudžia
Kad nežinau, kaip! Nesuprantu, kas tau kenkia! Oi, kad aš tokia nežinėlė! Jūs jaunieji lyg kitos rūšies žmonės!

Dariutė

atsitraukusi
Ak, motinel. Aš visai — paprasta! Juk motiutė sakydavo, aš tokia, kokia ji buvusi! Tik dabar . . . Kad ir nieks negali gelbėti mane! — Ar gal tik? Motinel, pabutiuk tu mane!

~~~~~
Pabutiukai! Gâl tada nuslinks, kas mane slêgia, kas traukia —
traukia . . . Ir aš iškilsiu . . . (Metasi naujai î motinos glêbi.)

Motina

jâ sirdingai butiuodama

Mano vaikeli! Mano dûkryte! Kad tu pasveiktai! Kad
linksmêtai! Eiki î jaunimâ! I jo pramogeles! Ar nekvietê
andai Gervytê? Ir kalbêjo apie šî vâkarâ?

Dariutê

lyg nusigandusi

Apie šî vâkarâ? Tiesa! Kuo ne pamiršau!

Motina

Tai tu ir eiki! Pagaus kita nuotaika! Atplauks kitos
mintys! Nieko nereiškia, kad kartâ koks išdykêlis pabutiuoja
jaunâ mergele!

Dariutê

Tik nekalbêki taip, motinele! Tatai jau labai daug reiškia!
Žinau dabar! Yra tai visa mano nelaimê.

Motina

Jau test! Ir nesigrauzki! Eiki su kitomis ir bûki linksma!
Pasitaisysi!

Dariutê

Nors taip ir bûtû! Pabutiukai mane dâr kartâ, motinel!
Dâr vis jautiu — anâ — tai —

Motina

ja bûtiuodama

O kaip tu vargsti, mano kûdikeli, mano paukštel!

Dariutê

atsitraukusi

Ir koks tas tavo pabutiâvimas! Tiesa, aš gyva iš taves!
Todêl tur-but jis toks! Tavo tše gyvumas! Bet anas — kitâ-kâ
padârê! Ak, aš vargšêlê! Laimê sušvito ir užgeso!
Vartai — užverti!

Motina

Ir niekaip nesuprantu, kâ tše padârius . . .

2-Reginys

Gryta Gervytė, Irma Byraitė, Gunda Dariutė ir jos motina.

Gervytė

priejusi tvorą

Lâbâ dienâ! Praeidamos primename šį vakarâ! Bûs dainû,
zaismû o labiausiai šokiû-šokiû!

Byraitė

Grazus bûs vakarelis! Dâr Totoriaus sâlêje ir darže!

Dariutė

Totoriaus?

Gervytė

Ar tai negera? Bûsime linksmos!

Dariutė

Bet Totoriaus — sâlêje, jô namuose? Praeidama kas-kartâ
jautiau kaž-kokî siaubâ.

Motina

Kâ tu ir vël kalbi? Juk tai niekai!

Dariutė

Ar nesâko, tše tokie kambariai — visaip iškabinti, raudoni? —
Visai baugu tše esâ!

Gervytė

Visai nebaugu! Gražu! Galêtai tše gražiausius dalykus susi-
sapnuoti! Visai apžavi tas puošnumas! Kaip tikras sâpnas!

Motina

Tai, mat, kâ tu tše vël pasidarei!

Dariutė

Aš kaip tik viso to baugštaus! Juk manyje dabar taip jau
raudona kaip tuose kambariuose!

Motina

î Gervyte

Ateikite ir parsiveskite jâ šį vakarâ! Pamatys, kad visai
ne taip!

Dariutė

į motiną

Tu ir ištikrųjų nori, kad aš eitau?

Motina

Tau to reikia, kas gelba išskopt iš slėgimo!

Gervytė

O kaip mes suksimės į rātą! Kaip šokinėsime, laigysim, šoksime!

Byraitė

Ir aš džiaugiuosi jau dabar!

Dariutė

Kad ir aš tai galėčiau! Kartais norėdavau būti tikras sukurs! — Bet — gėl ir būti, kad ten nusikratysiu visa-tai, kas taip vargina!

Byraitė

Manau būs linksma, kaip dar niekados!

Gervytė

Susieis visas jaunimas! Visos merginos! Visi jaunuoliai!

Dariutė

Visi? (Matyt atsimena Rimvydo) Ištikrųjų visi?

Gervytė

Manau visi!

Byraitė

Kas tše neitū! Tokia graži diena, gražus būs ir vėkaras!

Dariutė

negreit

Tai gėl ir eisiu!

Gervytė

Tikrai eisite! Parsivesime! Sudiev! (Eina.)

Dariutė

Sudiev!

Byraitė

eidama, garsiai

Mūzika iš Tulkių! O būs ir tas juokdarys . . .

Gervytė

O Eidukas visoko prasimanys. (Abi nueina.)

3-Reginys

Dariutė ir jos motina.

Motina

Tai matai, kokios jos linksmos! O jos tikrai jau butiuotos.
Ir nieko joms nekenkė!

Dariutė

Nieko? Ar nematei anądien jū draugės Kalinskaitės!

Motina

Kad negeros sveikatos! O ir dār tepa veidā!

Dariutė

Sāko, ji turėjusi jau kelis jaunikius. Todėl taip ir atrodo
ir turi tepties. O ieško dār vis naujo . . .

Motina

Kā tu prasimanysi! Savo laikais mes viso to nė nemātēme.

Dariutė

Gāl tuomet to ir nebuvo!

Motina

Berods nekalbėjome apie tokius dalykus! Susiėjome, susi-
pažinome! Ištekėjome ir gyvenome laimingos!

Dariutė

Tuokart ir tikrai nebuvo to, kas yra šiandien. Žmonės
nebuvo prisunkti tū — nuo - dū — tū — nemoku pasakyti!

4-Reginys

Algė Gaivytė, Gunda Dariutė ir jos motina.

Gaivytė

ateidama tvoron

Viso gero! Tur būt aš jau laukiama? Ar ne? Laikas!

Dariutė

Atiū! Atiū! Prašau į darželį. Tuoį eisime!

Motina

Tai susitarusi abi? O ji mán nieko nē nesákė! Bet gera!
Labai gera!

Gaivyė

Norėjova lankytiesi pas menininká, kurs dabar darbuojasi
mūsú krašte. Tikiu būs malonu pažiūrėti, ká iš jo yra
nutepliojes.

Motina

O tai ir aš norėčiau pamatyti! Tik šiandien gaila neb-
galiau. Tėvas grįžta. Reikia laukti. Bet gal kitá kartá!

Gaivyė

į Dariute

Mudvi tai ir eisiva!

Dariutė

Ir džiaugiuos matyti aná vaizdá apie mūsú jaunimo vaka-
relį! Taip gražiai apie jį mokytojas Daukantas kalbėjo!
Taip vaizdai . . .

Gaivyė

Ir kvietė? Ne?

Dariutė

Visai kaip jūs!

Motina

Tik traukita já į savo burelius! Perdaug ji mėgsta sau
viena sapnuoti.

Dariutė

Bet — mán dár juostú reikia! Ten tur-būt ir daugiau būs
lankytojū?

Gaivyė

Rodos!

Dariutė

Taip labai norėčiau būti tokia kaip tuo kartu. (Soka į trobá.)

5-Reginys

Gaivytė ir Dariutės motina

Motina

Tai jau vėl ką reiškia! Jos posakiai dabar beveik visumet kaip kokios mįslės!

Gaivytė

Tuo kart profesorius ją ypatiai gražiai nutepliojo! Atrodė tokia šviesi, kaip jaunas rytas! O tą ji rodos mena.

Motina

Bet ji apsitaiso, tarsi manydama tuo ka-nors pasieksianti, stebūklą padarysianti!

Gaivytė

Tą dieną jai teko patirti, kas gėl nulems visą jos amžių. Ir apsitaisydama kaip tuokart rodos nori tai patvirtinti!

Motina

O mąn rodos, kad tše vis dar ir kitakas! Jau kelios dienos, kad ją lyg liga yra užnikusi. Tada apsilviko ano vakaro aptaisą! Ir buvo aišku, kad tuo ką-nors pataisyti norėjo.

Gaivytė

Mums merginoms ir menki dalykai kartais labai daug reiškia.

Motina

Beveik manyčiau, ji nori ką-nors užburti.

6-Reginys

Dariutė, Gaivytė, Dariutės motina

Dariutė

ateidama ir rodydama į savo aptaisą

Ar taip galėsiu eiti?

Gaivytė

Grazu kaip tuokart!

Dariutė

Vis dėlto aš nebe ta pati!

Gaivytė

Ė jā akylai pažvelgdama

Na dabar! Juk visai taip atrodo!

Dariutė

Ir veidas?

Gaivytė

Gėl jame — koks liūdesio — pažymys!

Dariutė

O širdyje dār daug ir kito-ko!

Motina

Jau vėl pradeda tā pātiā dainele!

Dariutė

Kā padarysiu, kad taip yra! Sukuos kaip galėdama, jeib iškliūtiau ir iškiltiau ir vėl būtiau — šviesi, bet vis tiek pat!

Gaivytė

Nemāstysime tiek apie tai! Veikiau eisiva gērēties meni-
ninko kūriniāis. Jis geriau būs pastebėjes, kokie mes esame.
Tai kaip tik jo dalykas! Tada ir pasitaisys, kas taisytina.

Dariutė

lėtai

Kaip tai ramina! Kaip tai gražu! Kartais ir norėjau būti
tepliojama viena paskirai! Tada gėl iškiltū, kas mām giliai
širdyje yra, ir viskas dingtū, kas tā nusmelkia.

Motina

Dieve, duok!

Gaivytė

Tai dabar ir eisiva! Su Dievu!

Motina

Su Dievu!

Gaivytė ir Dariutė nueina.

Motina ilgai žiūri ė abi nueinantias. Tada pastebėjusi praeivius,
eina ė trobā.

7-Reginys

Mēta Ilgiutē, Jurgis Bailius, Anē Aistrulytē, Serniutē

Ilgiutē

augšto ūgio mergina ateina iš kairēs priešakyje keliu.

Bailius

truputi žemesnis, eina šale jos. Žygiu stābtelēja, kā-nors išvydes,
ir sāko

Ne, Mētele! Dovanok! Turiu eiti atgal!

Ilgiutē

O kas tau dabar?

Bailius

Neklausk manes! Pasakysiu kitā kartā! Skubus mano reikalas! (Eina atgal, kairēn.)

Ilgiutē

Ir supraski žmogū!

Aistrulytē

daug mažesnē už Ilgiute, rudplaukē, ateidama iš dešinēs, dār nemātoma šaukia

A, užkliuptas! Tai ir bēga! Sakau sustok! Mān atsakysi!

Bailius

sustoja.

Aistrulytē

atėjusi į Ilgiute

O kas tu tokia?

Ilgiutē

Nebykām atsakau į klausimus.

Aistrulytē

Aš neby-kas! Mān jis pasižadėjo!

Ilgiutē

Kas? Jurgelis? Bailiukas?

Aistrulytē

Jau Jurelis! O anā nākt sakē mān . . .

Ilgiutē

O mān pasižadėjo jau prieš metus, kaip pirmā kartā . . .

Aistrulytė

Paskutinis žodis tikrasis!

Ilgūtė

î Bailiū

Ar tai ištikrūjū tu toks? Su manim draugaudamas prisizadėjai . . .

Bailius

nedrāsiai

Mane išviliojo! Aš nekaltas! Visai nekaltas!

Aistrulytė

Kâ? Nekaltas! Toks vyrpalaikis! Viskâ suvers ant nekaltos mergelės! Aš ne ištvirkėlė! Mân žodî davei, ir tada tik . . .

Bailius

Bet, Anele, nebuvo dâr paskutinis! Tâjî išviliojo mân vâkar . . .

Ilgūtė

Tai kokio tavęs beesamo! Tikras pasileidėlis! Bet vis tiek! Aš buvau pirmoji . . .

Aistrulytė

Apsidirbsiu su visomis! Begėdi! Suviliot merginas — tai tu moki! Aš tau parodysiu . . .

Bailius

Ne tiesa, Anele! Tikrai ne! Mane suviliojo! Aš jû aistrū auka! Visos nori eiti už manes! Niekaip negaliu joms iškliūt!

Aistrulytė

Dâr teisinsis! Bet aš dabar tave laikysiu ant vâdiū! Tuojau eisi su manim!

Bailius

drâsėdamas

Bet aš . . . Taip kalbėti su manim — nereikėtų . . .

Ilgūtė

O kaip tik taip! Dâr laiku ir aš išmokau! Tuoj eisi su manim! Ir eisiva tolyn!

Bailius

vėl susmukes

Bet jau — veikiau — atgal!

Aistrulytė

Taip! eisi su manim! Ir išakau . . .

Ilgiutė

O aš sakau: Sen! Su manim! Mân tu pasižadėjai.

Aistrulytė

prieš ją šokdama

Akis tau aš išgnybsiu! Kaip tu drįsti dâr kištiesi î mu-
dviejû reikalus!

Ilgiutė

O aš sakau: Kaip tu drįsti! Tše mano sântykiai . . .

Bailius

jiedvi ramint norėdamas

Tik nesipeškita jau dėl manes! Eisiu sau vienas! Meskita
mane! Nevertas judviejû! Einu! (Eina kairên.)

Aistrulytė

Sustok!

Ilgiutė

Sustok! sakau.

Bailius

Dabar ir nebžinau, kurios klausyti!

Aistrulytė

Aš išakau!

Ilgiutė

Manes klausysi!

Aistrulytė

Ar netylėsi, tu išdrykėle!

Ilgiutė

Susitūrėk, akiplėša!

Aistrulytė

prišokusi kerta Ilgiute î veidâ

Stai! Stai! Pamokslas tau!

Ilgiutė

rėkdama

Puola! Muša! Žmonės! Gelbėkit! (Traukiasi atgal.)

Bailius

maldaudamas

Bet, mergužytės! Nesipeškit! Abiejų būsiu pakaitoms!

Aistrulytė

Ką? Mân visas reikalingas!

Ilgiutė

O taip šventai mân pažadėjo!

Bailius

nusimines

Kâ bedarysiu! Kâ beveiksiu! (Ima bėgt atgal, kairėn.)

Aistrulytė

Sustok!

Ilgiutė

Mân neištrūksi! (Bėga jį vydama.)

Aistrulytė

prišokusi iškimba į jos sijeną

Nenaudėliai! Aš jums parodysiu . . .

Serniutė

atbėgdama iš dešinės

O kas tše dârosi? Kas tše įvyko? Mergos, ko norite iš
mano Jurgutio? Ko? Jurgut! Jurgut! Aš ateinu!

Bėga juos vydama kairėn.

U ž d a n g a.

II. Vaidykla.

8-Reginys

Arius ir Rimvydas.

Abu žiūri vaizdo, kurį Rimvydas laiko rankose.

Arius

Tikrai stebiuos, kaip galėjote iš atminties jâ taip gyvai at-
vaizduoti! Genijâliai kurtas veikalelis! Tegaliu pagirti!

~~~~~
Visai rimtai patariu mesti ūkininkâvimâ ir visiškai pasi-
Svesti menui.

Rimvydas

Mielai teploju jau iš mažų dienų. Visdëlto norëtiau palaikyti
tëviške. Teesu vienas tøvų vaikas. Tai mân tur-bût likimo
lemta ūkininkauti.

Arius

Keista! — Bet suprantama! Tik vël toks tas kûrinelis!
Likimas juo lyg kita-kâ pasâko. Gabumâ teikê kaip retai
kâm! Atrodo, lyg tepliota tâ mergaite regint!

Rimvydas

Gâl taip ir yra! Kada atsisêdau teplioti, ji ir buvo mano
akivaizdoje.

Arius

Sâko esâ tokiû gabumû. Mokslininkai kalba apie eidëtikâ.
Bet šitše rodosi dâr lyg kita-kas. Beveik sakyčiau ta mergaitê
atvaizduota ne kaip atrodo, bet kokia yra. Kaip tai padârête?

Rimvydas

Nieko tše ypatingo nebuvo! Nuo tos dienos, kaip jâ pažinau,
mân rodësi lyg ji ties manim ir lauktû, kad î jâ pažvelgtiau.
O tada ji artyn ateina ir jâ gyvâ matau. Bet gâl yra dâr
ir kitaip. Jai nê nereikia ateiti. Ji yra lyg mano vidûje.
Tše ji — švietê. Tik dabar jau kelios dienos kad pakito,
tarsi aptemo!

Arius

O kur vël susiêjote?

Rimvydas

Niekur! Dâr jos nepritikau nuo ano jaunimo vakarelis.

Arius

imdamas vaizdâ î rankas

Bet tše jokio tamsumo nêra matyti!

Rimvydas

Nutepliojau jâ prieš tai.

Arius

ziūrēdamas

Gyvas vidaus atspindesys! Aišku, kurtas iš jaunųjų sântykio! O tas gana slėpiningas. Kaip tik susitinka ir pamilsta vienas kitą, ir suplaukia atskira abiejų gyvybė į vienetą. Tasai tada iš abiejų gyvenimo reiškiasi. Ir dabar tikrai smalsus esu matyti, kas išeis, kad ją tepliosite į ją atsiziūrēdamas.

Rimvydas

Beveik to nenorėčiau!

Arius

Gál atrodys dár gražesnė.

Rimvydas

Vaizduojasi mân kaip sakiau apsiniaukusi!

Arius

Ar tik ne todėl, kad atmintis nebe nauja?

Rimvydas

Ne, ne! Atmenu ją labai gerai. Ji yra pakitusi ir tatau atspindį manyje. Taip aš jautiu! Maniau ją laikysiás širdyje ámžinai, ir ji tše gyvėsianti! Bet tām ir ji daug reiškia. Norėjau ją ir lankyti, bet likimui nereikia bėgt už akių.

Arius

traukdamas laikrodį iš kišenio ir į jį pažvelgdamas

Tūli berods taip ir dāro. Bet aš manau, nereikia laukti, bet veikti. Tik ne ūmai. Taip likimas nori. Todėl ji ir kviesta, kad šitše susieitūte ir ją tepliotūte, taip kaip ją mātote savo akimis. Numaniau, kad jūs jos tik nesikviesite!

Rimvydas

sujudes

Tai ji tikrai ateis? Ir teks teplioti antrą kartą?

Arius

Rodos tuojau įžengs!

Rimvydas

Bet aš dabar negalėsiu matyt jos esmę! Likimas nenukreipiamas, ká ir bedarytų žmogus. Ir netikslingais jo žygiais, jis vykdo, ká nustātes.

Arius

Perdaug varginatësi tokiais mästymais.

Rimvydas

Jä pasitikus, pradëjo mân vidûje visas gyvenimas nušvisti.
Ir prisiminë, kâ seniau skaites buvau!

Arius

Tai lieka mân tik linkëti, kad judviem likimas bûtû malonus
ir klotû pats gražiausiâ âmžiaus keliâ! Tuoju jį ateis,
kokia jį yra tikrovëje.

Rimvydas

Kaip tikrovë jį mân pateko i širdi. O vël — lyg . . .
(Beldia.)

Arius

Prâšome!

9-Reginys

Gaivyte, Dariute, Arius, Rimvydas.

Abi

ïeidamos sâko

Labâ dienâ!

Arius

abiem rankâ duodamas

Labâ dienâ!

Gaivyte

Dariute ïvardydama

Mano draugë Gunda Dariute!

Tada duoda rankâ ir Rimvydui.

Rimvydas

duoda rankâ jai ir Dariutei ir josios kiek ilgiau palaiko savojoje.

Dariute

kukliai ï jį pazvelgia ir lyg linksmeja. Ir toliau vis naujai pazvelgia
ï Rimvydâ su ypatingu kuklumu ir širdingumu, lyg šviesëdama.

Gaivyte

tuo târpu

Tur-bût atëjova tikru laiku.

Arius

Visai kaip sutarta. O mudu ir prisiruošusiu.

Gaivyte

Ar pirma negalëtume pasiziûrëti profesoriaus veikalû? O gâl pätys malonëtute mums patarti, kaip jie prieinami, vadinasi jû tûris! Mudviem to dâr reikia. Pätios to dâr nemokava.

Arius

Mielai! Bet aš teturiu šitše savo veikalû tiktai kelis. Paskuti- niû laikû vyriausiâjî jau mâtëte!

Gaivyte

Vis dëlto norëtume dâr kartâ pasiziûrëti.

Arius

Dâr kiek ir taisiau! Stai! —

Abi mergaiti priëjusi ziûri

Gaivyte

Ir dâr, rodos, grazëjes!

Dariute

kukliai

O aš taip aiški tše — tarp visû!

Arius

Norëjau pareikšti jaunimo šviesâ, o pataikiau atvaizduoti dviejû jaunûjû laime!

Gaivyte

O kaip gražiai pavyko! Kad taip ir gâlima!

Arius

Patsai nê nežinau, kaip viskas pasidâro! Atspindi kas-nors šviesiau pat sieloje, ir iš tše krinta atspindys ant teplo- jamo audimo.

Gaivyte

O kad šiandien tâ pätî tepliotute?

Arius

Bûtû, zinoma, kita-kas.

~~~~~

Dariutė

nerami

Tur-būt, atrodyčiau nebetokia.

Arius

Nelygios žmogaus amžiaus vėlandos. Bet kiekviena turi savo svarbumą. Kartais gyvename lyg savo amžiaus augstu-
moje, tarsi pati laimė būtų mus pakėlusį abiem rankom . . .

Dariutė

išisokdama

O tada — tada?

Arius

Užeina kartais ir debesys . . .

Dariutė

Ne gąlas? Ne pati nelaimė?

Arius

Viskas pareina iš paties žmogaus.

Rimvydas

visą laiką laikęs savo kūrini savo rankose ir žvelgęs į jį ir į Dariutę
sako tásiai

Tur-būt nelengva numanyti akies mirksnio reikšmę ir ją
palaikyti visam amžiui, jeigu ji neišimeigia pati.

Arius

Tiesa! Bet tatau jau likimo dalykas. Mes visumet tiktai po
laiko tesuprantame, ko norėjo mums ans akies mirksnis teikti!
O gana dažnai tenka gailėtis to nenumānius, ir net raudoti!
Bet kām nerti į tokius slėgiantius mąstymus! Veikiau pasi-
žiūrėkime šio jaunojo menininko kūrini!

Dariutė

nusistebėdama

Tai jis — menininkas? Kaip tai matyt norėčiau!

Arius

Bet savo veikalo iš rankų dar nėra paleides.

Gaivytė

jį priėjusi ir pažvelgusi į vaizdą

Tai jį jau nutepliojote? Kaip tai?

Rimvydas

Dirbau iš — kaip tše pasąkius — na — atminties.

Arius

O aš norėčiau, kad naujai tepliotū dabar, atsižvelgdamas
į — tikrovę!

Rimvydas

Kad to ir negaliu suprasti. Ar tik nėra tikrovė pats žmo-
gus, vidaus gyvumas, sielos šviesa?

Gaivytė

tuo tarpu vis žiūrėjusi į vaizdą

Ir aišku, kad tatai tše nutepliota!

Dariutė

tyliai

O mán, tai mātant, taip — skaudu!

Gaivytė

tatai išgirdusi

Kas pasidārė?

Dariutė

Ir pasakyti negaliu! Norėčiau šaukt pagálbos!

Arius

į ją žiūrėdamas

Nà — negaišuosim! Ruošimėsi darbui!

Dariutė

Jau nebžinau, ar išgalėsiu!

Arius

Nemāstykime tiek daug! Prāsome tše atsisēst! Mano jau-
nas draugas iš tše teplios!

Dariutė ir Rimvydas

uzima prirodytas vietas.

Arius

î Dariute

Taip, taip! Sėdėkime visai atsileide! Gėlime ir žvalgyties! — Taip gera! O kad ir visai tokiu būdu apsitaisiusi, kaip anėdien jaunime!

Dariutė

kukliai

Nors kiek ir gi reikštū!

Gaivyte

O kad mano draugė imtū î rankas jau nutepliotājî vaizdā?

Arius

Gera mintis! Tegul kartais ir pažvelgtū î jî! Gėl ir numanys, kaip gerai pataikinta ir atvaizduota!

Rimvydas

jai duodamas savo kūrini

Prašau! Bet reikia atsargiai laikyti! Mano amžiaus tai pati brangmena!

Dariutė

žvelgdama î vaizdā, kukliai

Tše mano siela dār dangūje! Bet-gi dabar . . .

Arius

jai žodî nutraukdamas

Manau, pradėsime!

Rimvydas

î Dariute

Prašytiau tuo tārpu visā veidā kreipti î mane!

Arius

Taip! Geriau tada pagaunamas. (I Gaivyte.) O mudu pasižiūrėsiva tuo laiku dār kelis kitus vaizdus! Paskui ir jiedviem juos parodysiu! Stai, šita padaira!

Gaivyte

Ar ne kopos? Kokia tše tuštuma! O vėl, kaip toluma ir jos tylā ramina — kaip ramina!

Arius

Toks kartais žmogaus gyvenimas. Tuštuma skaudi, bet už
jos laukia ramybė ir tyla! O toji laimina!

Gaivytė

valandele tyli žiūrėjusi

Sąko jus nutepliojus ypatingą vaizdą, kurį vadine ar Laimės
Atošvaita, ar panašiai!

Arius

Laimės Atošvaita! Bet kas jau ją ir skelbė!

Gaivytė

Daukantas! Ar būtū turėjes užtylėti?

Arius

Dār neužbaigiau. O tada nereikėtų jau apie jį kalbėti.
Daukantas mane užniko m̄n dirbant.

Gaivytė

Sākė, tas vaizdas primenās anā apie jaunimā!

Arius

M̄n visumet buvo lyg kokia m̄slė, kas įvyksta, kad jau-
nudu pirmā kartā susitinka ir laimė juodu nušvietia!

Gaivytė

Mielai norėčiau pamatyti.

Arius

Nors dār nebaigtas visiškai — bet parodysiu!

Dariutė

kukliai

O ar ir m̄n teks?

Arius

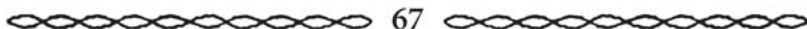
Kad būsiu baiges! Dabar turėsime parimti. Dėl visoko
laikau jį kitame kambaryje.

Gaivytė

Ar tai reiks kitā kart ateiti?

Arius

Pazadėjes ir ištesėsiu. Eisiva! (Abu išeina.)

10-Reginys

Dariutė ir Rimvydas

Aniedviem išėjus, abu ilgai tyli.

Dariutė

tada pradeda nerimastauti, žiūri į Rimvydą, žvelgia pro langą, ir žiūri
vėl į vaizdą, kurį laiko rankose ant keliu, apdengia jį rankomis, lyg
nenorėtų jį matyti ir vėl žiūri lyg su skausmu.

Rimvydas

padirbėjes tūlas minūtas ir į ją ilgiau pažvelges, pagaliau sāko
Jau turiu prašyti būti kantri! Nesiseka paimti tai, ko no-
rėčiau. (Vėl ilgai tylu.)

Dariutė

tada nedrāsiai

Taip m̄n lyg — trošku!

Rimvydas

žiūrėdamas į savo d̄rb̄, lyg tvirtindamasi

O tik tur-būt — pavyks! Jau lyg aiškėja! Tik reiks d̄r
trūputį kantrėti! Ir būsiva laimėjusiu! (Vėl tylu ir ramu.)

Dariutė

rami žvelgusi į vaizdą savo rankose ilgiau negu pirma, žvelgia vėl į
Rimvydą linksmesnė ir lyg su dėkingumu. Pagaliau ir sāko
Kad ir žodelį d̄r — išgirstiau!

Rimvydas

žvelgdamas į ją

Taip, taip! Dabar būs jau tikrai! — Sušvito m̄n širdyje
ir tai — teplioju. (Vėl tylu.)

Dariutė

tada staiga vėl reiškia nusiminim̄, lyg manytū, jos vidus vis dėlto
es̄s apsiniaukes, tamsėjes. Ir j̄i atsidūsėdama sāko

Slopinama esu vis iš naujo! Kad pagaliau įstengtiau atsi-
gauti!

Rimvydas

lyg to negirdėjes, kiek lūkėjes

Ir vėl nepaimu to vidaus giedrumo!

Dariutė

kukli

Kad jo mąža bėra! Gâl ir visai nebėra!

Rimvydas

vis lyg sau vienâm kalbėdamas

Ir nesiseka! (Vėl tylėjes) Dâr būsiva kantru! Dâr parimsiva!
Vėl tylu ir ramu.

Dariutė

tada vis daugiau nusimindama patyliomis

Apnuodyta ir tiek! Nieks nebišgelbės!

Rimvydas

vėl sau, bet nekantrus

Nesuvokiu ir tiek, arba nebėra — tos šviesos . . .

Dariutė

skausmingai, rankomis apdengdama veidâ

O kad taip ir yra! Visai taip! Aišku, aš laimės nebverta!

Rimvydas

nusigandes

Kâ ir pasakiau! Niekas nėra aišku! Vien tik mano nesu-
gebėjimas! Kantrėkiva, miela mergaite! Dâr pamėginsiu!
Ir susieisiva abu tame vaizde!

Dariutė

nudziugusi Rimvydai kalbant, tada vėl niaukiai

Nors išgalėčiau! Tur - būt mân reikia daugiau dâr tokiû
žodeliû!

Rimvydas

tuo târpu dirbes

Visâ savo gyvumâ dėsiu î savo darbėlî! Tada jame viskâ
surasime — ir gi jau tikrâjî žodelî.

Dariutė

palûkėjusi

Kokia aš ir menkutė! — Imkite mano rankâ — nors akies
mirksnî! Ir laikykite tvirtai!

Rimvydas

sau tepliodamas

Tuojau, tuojau! Dâr kelias varsas! Lyg vël švinta! Dâr
bûsiva kantru! Gâl tik pavyks! (Vël tylu.)

Dariutê

ziûrêdama î Rimvydâ su skaudiu ilgesiu

Norêčiau bût kantri! O kaip norêčiau!

Rimvydas

po valandelês, staiga dêdamas dârbâ î šâlî

Imsiu tavo rankas, miela mergaite!

Dariutê

pakyla nušvitusi, ir lyg kaž-ko gâsdinta vël atsisêda ir išlengvo vi-
siškai apsiniukia.

Rimvydas

nustebes, ziûri

Kaip tai? — (Stovi ir vël pasiima dârbâ.)

Arius ir Gaivytê îeina.

11-Reginys

Gaivytê, Arius, Dariutê, Rimvydas

Gaivytê

angoji î Ariû

Tas jûsû vaizdas lyg tvirtintû, kad kiekvienâm žmogui su-
švinta nors kartâ laimê! O tai tik abejotina!

Arius

Sušvinta tikrai!

Gaivytê

Bet kiek yra nelaimingûjû o keli tikt laimingi?

Arius

Kad retai kas pakelia gâlvâ augštyn ir pagauna laimês tei-
kiamâjî akies mirksnî! Patsai gana dažnai tai patiriu!
Skirtâjâ vâlandâ didiâm dârbui, svarbiâm kûriniui, pralei-

diame niekais. Tik īsižiūrēkime ī mūsū jaunimā! Jām nebūtū sunku [pagauti tikrājā laime. O griebiasi gyvenimo tikt ātmatū! Ir apsyvili!

Gaivytė

susimāstiusi

Gyvenimo sūkuryje sunku save pātī sulaikyti ir parimti savo esmėje! Todėl laimēs atošvaitos ir neišvystame!

Dariutė

pasiklausiusi pagaliau kukliai sāko

Išvydau! Aš išvydau! Bet ji — mane paliko!

Gaivytė

jā prieina, uzdeda rankā ant jos. Tada ima iš jos vaizdā.

Arius

tuo tārpu

Nesikankime! Žiūrēkime veikiau, kā mūsū menininkas tuo tārpu pasiekē!

Rimvydas

Dār tik vyriausius bruozius padēti teistengiau. Reiks tentinties anu vaizdu!

Gaivytė

žiūrėdama ī vaizdā

Dār kartā pažiūrēt norētiau! Tikra tše laimēs šviesa!

Dariutė

Tur-būt tše aš tepliota, kokia būtiau dangūje. Bet dabar esu žeme, ir būsiu trypiama kaip ji.

Gaivytė

Ne taip! Žmogus nėra žeme! Jis laimēs vaikas, dangaus kvāpo esybē!

Dariutė

pašokdama, lyg drāsā pagāvusi

Kā vis ir sukaltu! Vienus niekus. Jūsū yra tiesa! Aš ir noriu būt — šviesa! Ir šitas vaizdas māt primins mano žvaigzde ir aš gyvensiu dangaus kvapu! Aš išsisuksiu iš tū debesū. (Ji bando sukties kaip sūkurys, bet tuojuo vėl sustoja.)

Gaivytė

Tik ne vėl į kitą kraštutinumą, miela Gunda!

Dariutė

lyg pati savęs dėl nusistebėdama tyli, vėl atsisėda.

Arius

Palyginkime dabar abu vaizdus!

Jis ima iš Rimvydo naują vaizdą.

Hm! Kitas veidas!

Rimvydas

Neišėjo, kaip norėjau. (Tada pažvelgęs į abu vaizdus, lyg nusigandęs)
Bet ką aš tše padariau?

Arius

abu vaizdus šale viens kito laikydamas

Pakites — vidaus — gyvumas.

Gaivytė

žvelgdama

žmogaus veidas amžinai kinta!

Dariutė

pakilusi ir atėjusi abu vaizdus žiūrėti, sušunka

O kaip tše ir pataikinta! Tokia aš juk dabar esu! Kas buvo, nyko manyje! Ir viskas apsiniaukė! Jautiu, kaip aš silpnėju! Netenku gyvybės! Kad tik kaip nors galėčiau apmarinti savo nujautimą!

Gaivytė

Bet miela Gundele! Tik nereikėtų . . .

Dariutė

Mane kiauriai pamatė! Ir atvaizdaves nuteisė! Aš jojo nebverta! — Aš — nebverta. (Štaiga šoka laukan.)

Gaivytė

Eisiu kartu! Palaukite! Gražinsiu!

Arius

jā stabdydamas

Ar tik ji ne viena turėtų iškovoti savo skausmą? Jautri kaip gyvonis. Bet pasistengdama įgys stiprybę!

~~~~~

Gaivytė
Arba sugriūsi! Mān reikia eiti! (Eina.)

Rimvydas
Kā aš ir vėl tik padariau! Kā padariau! Eisiu kartu!

12-Reginys

Arius ir Rimvydas

Arius
jį stabdydamas
Jūs būkite! Nepaprasti dalykai! Mes vyriški, tše nepataikysim, kas tinkama. Veikiau dār sugadinsim.

Rimvydas
Ar tai vėl būčiau praziopsojes laimės akies mirksni?

Arius
Nenusiminkime! Dār juk esate jaunas! Dār gālime vilties!

Rimvydas
Maniau leisiu aušti, kas širdyje brėkšta, o gi dabar . . .

Arius
Mes vyriški per daug gyvename protāvimo dvāsia. Ir meninkai! Tai nesuprantame motriškūjū iš karto. Jos gyvos yra gyvybės dvāsia. Pataikytos mūsų sielos spinduliū, jos laukia, šviesėja arba vysta — nyksta.

Rimvydas
Bet kā dabar darysiu! Laukiau progos! O lyg ir taikėsi!
Ir vis dėlto . . .

Arius
Gyvenimas kuriamas kaip meno kūrinys. Laukdami progos, nuolat apie tai svarstydami, nesukursime gyvo veikalo. Reikia veikti, kaip skātina širdis, kad ir kažki-kaip tyliai.

Rimvydas
Ar būčiau toks tai nerangus? Toksai nesusiprātėlis? Kaip jā dabar prieisiu? Ir savo nāmuose tur-būti bėgs ji nuo manes.

Arius

Tegul gera lemtis jums keliā nušvietia! Daugiau ir pats
jau pasakyti nežinau.

Rimvydas

Gāl vienas būdamas ir susiprasiau! Su Dievu!

Arius

Su Dievu! (Išleides jį ima abu vaizdu į rankas ir žiūri į juodu
ilgai, tada sako)
Likimo rātas rieda!

Užanga.

III-Veiksmas.

Vaidykla:

Viešbutio kambarys, raudonai ištepliotas su tamsiai žaliais didiais šlakais. Sienose keli vaizdai. Vienas rodo gaisrą, kitas namų griuvėsius su raudona nusileidiantia saule, tretias nuogą motriškę, kuri meta drobe, į kurią buvo įsisiautusi. Nuo kambario lubų kyboja ilgi gaurai raudonų ir žalių varšų. Tarp jų pakabintos lampos, bet jų visai apklotos. Visas kambarys todėl apytais. — Asloje stovi keli staliukai su stikliniais žalsvai spinduliuojantiais paviršiais. Aplink stalus sėduliai, pasieniais ilgos, plėtos sėdynės.

Asmenys:

Kelios vakarelyje dalyvaujantiųjų poros,
du vyriškiu, trys moteriškos kalba po kelis sakinčius,
Dariutė, Kurtius, Gervytė, su išteptu veidu, Byraitė,
su žymiai išteptu veidu, Dągius, Mirklys, Rimvydas,
Daukantas, Gaivyte, Tarnas.

1-Reginys

Rimvydas, Kelios jaunos poros

Gilumoje, kitame kambaryje, bet toliau, tšerškia svetimų kraštų
Sokių muzika.

Rimvydas

ieina, sāko negarsiai žvalgydamasi

Toks tas tše kambarys! — O Gundos niekur nematyt!
Stovi, žvalgos.

~~~~~

Viena jauna pora
īeina, zvalgos, apreiškia nusistebējimā ir nepasitenkinimā ir išeina.

Rimvydas
dār kiek palūkējes išeina po jū.

Kita pora
netrukus īeina ir tokiu-jau būdu zvalgos

Motriškoji
lyg kā-nors pastebējusi, nusigandusi sušunka. Ir abu išeina.

Tretia pora
īeina ir sustojes, zvalgos.

Jisai
Na tai ir matai tā kambarī! Ar jau ištīkrūjū toks baisus?
Mān labai tinka!

Jinai
Ne! Nepervirsyjo, kurios jo baugstēsi! Nieko nepadarysi,
yra tikras kero kambarys.

Jisai
Kā tu ir jau prasimanai!

Jinai
Dār kazi-kaip tše nejauku!

Jisai
Tik parimki! Atsisēskiva! Tuoju atrodys kitoks.

Jinai
Jau kazi! Lyg tše dažnai zudyta, ar kas tše šiaip!

Jisai
atsisēsdamas
Manau tik nepaprasta! Nors minūtā pabuvus, ir tuoju
pradeda patikti. Tik atsisēski!

Jinai
atsisēsdama ir zvalgydamosi
Tai jau kazi!

Jisai
Liepsiu atnešti ko-nors atsigerti!

Jinai

Ne, ne! Veikiau tik taip sau pasėdėsiva!

Jisai

Mansdėl ir taip! Tai nors ū viskū gerai ūsižiūrėkiva! Kaip smagiai sviesa ir tamsa, minkštumas ir kietumas glaudiasi ū viens kitū! Tikrai jauku!

Jinai

Gūl ir yra tavo tiesa! Tik pradioje lyg baugu!

Jisai

Toks jau motriškūjū būdas — priimti, kas malonu!

Jinai

Vis dėlto norėčiau veikiau vėl kiek pašokti! Mūzika ten sviesioje sūlėje! — Ne! Lygtse kaž-kokie jausmai užninka! Eisiva greičiau! (Ji pakyla.)

Jisai

Kokie tse jausmai ir galētū kilti! Aš ne gyvulis!

Jinai

Vis dėlto — eikiva — greičiau! (Eina.)

Jisai

Kad jau nerimsti! (Eina už jos.)

2-Reginys

Dariutė, Gervytė, Byraitė

Mūzika tserškia be paliovos.

Dariutė

Sokusi ir ūkaitusi ūeina ir stūbtelēja

O kur dabar mane jūs nuvedate? Juk tse tarsi viskas — dega! Dega raudonai kaip — mano vidūje! Tikrai tse jau slopu!

Byraitė

ūeidama už jos žengia tuojau ū kambario vidurī

O kaip tik tse gražu! Toks pilnas, kupinas jau visoko tas

~~~~~
kambarys, lyg gyvas, kaip gražiausias sâpnas. Kiek mân
jis primena! Kiek — smagiausiû malonumû!

Nuêjusi uzsimesta ant sêdynês

Dariutê

Juk tarsi pilnas rûkû! Nors nematyt! Ir maišos — visa-
kas! — Statai svaigstu! (Atsisêda greitai ant kedês.)

Gervytê

Bet nieko panašaus! Viskas juk tvarkoje! Ir atsikvêpti tše
net gâlima — iš tos kamšos iškliuvus! — Uzsidedgtiau mielai
ir cigaretâ! (î Byraite) Ar gâl turi?

Byraitê

Ir dâr klausî! Naujosios kultûros merginos negâlimos be
cigaretû! Stai! Ir aš uzsidedgsiu!

Abi uzsidedga cigaretas ir rûko.

Dariutê

akis uzsimerkusi

Kaip mane tše slêgia! Sukyla iš visû pašaliû! (3valgosi)
Kas tše tik dârosi! (Pašoksta.)

Gervytê

Tik parimkite! Tuoju bûs geriau!

Dariutê

atsisêda ir vël akis uzsimerkia.

Norêtai viskâ pamiršti — pamiršti . . . (Tylu.)

Byraitê

dûmus iš burnos pûsdama

Tokia cigareta ištikrûjû geras dalykas! Tarsi suteiktû naujà
gyvybe!

Gervytê

î Dariute

Ar nebandytûte dâr kartâ!

Dariutê

lyg pabUSDama

O kâ tše tokio?

Byraitê

Cigareta! Stai! Prašau!

Tai jau kazì!

Dariutė

Tik imkite! Pamėginsite dār kartā.

Dariutė
imdama

Būs gāl dār blogiau!

Gaivytė

Tik užsidegkite! Mūsū seniai išmėginta.

Dariutė

Statiai kratu!

Byraitė

Niekai! Ir gėda būt bailiai ir tokiai atsilikusiai — nepribrendusiai!

Dariutė

palūkėjusi, ima iš padėtos Byraitės dėželės cigaretā ir užsidega
Galiu pagaliau juk vėl ir pabandyti!

Gervytė

Bet pomazu! pomazu! Tiktai tada skanu!

Byraitė

išpūsdama dūmus iš nosies

Kas to nepatyrės, āmžinas nežinėlis! Oi, kaip māt jauku!
Pasidāro visame kūne lyg koks laukimas, jautiama, kad kas
būs — būs!

Gervytė

Visas pasaulis kupinas gražiausių pažadū. Ir norėtai iš-
tirpt — save paleist — ar kaip tše pasakyt!

Dariutė

vienā antrā kartā įtraukusi ir išpūtusi dūmus
Ne! Negaliu! Nesuprantu, kas tše gražaus galėtū būti!

Byraitė

rangydamosi sėdynėje ir atsiguldama ant nugaros
Tikrai yra taip, kaip Gryta sāko. Lyg tirpsti iš smagumo,
ir kaz-ko lauki. Ypatingas ilgesys plaukia per visā kūnā!

Tik žiūrėkita! Kaip tše kyboja — gaurai — tie — vor-
tinkliai nuo lubų — ir juda — juda — slaptia kaž-ką pri-
mindami. Aiškiai atsimenu, kaip tše pirmą kartą iėjau. Iš
karto buvo būgstu! Toliau — o — toliau — Na, nieko!
Tik vis traukia naujai mane!

Dariutė

nerami

Ir visa-tai tik pasiklausius, dār daugiau ima baimė! —
Aš — einu!

Gervytė

Na, na! Mes visos eisime! Bet valandele rodos galėtume
pabūti. Tik su kantrumu prieiname — gerā ir gi — laime.

Dariutė

nustebusi

Su kantrumu? — Laime? Mān sakyta taip jau tūlus kartus.
O aš kantrybės netekau. (Mūzika sustoja.)

Byraitė

Tai kā sakiau! Reikia rūkyti! Tada pasidarai savaime
kantri!

Dariutė

imdama rūkyti

Jau nežinau! (Cigaretā išėmusi iš burnos) Ir visos smāgenys
mān virpa ir skimba.

Gervytė

Taip visumetu pradioje. Visi tikriejie gerumai pradioje kar-
tūs, sākė mokytojas. Bet toliau negali atsigėrėti . . .

Dariutė

Nieko to nesuprantu! Mān pradeda net akyse — mirgėti —
mirgėti . . . (Deda cigaretā į lėkšte.)

Byraitė

Ak niekai! Praeina! Tik rūkykite! Išlengvo tad pasidāro
gera! Mat, aš vis tik juokiuos! Visas mano āmžius vienas

juoksmas! O kad būsiu mirusi, iš mano amžiaus turi pasi-
likti tikras klegesys!

Dariutė

tuo tārpu vėl bandiusi rūkyti, padeda cigaretą
Kaip mân klaiku! Tokios kalbos . . .

Byraitė

Mat, aš iškilusi iš visų menkybių! Todėl taip kalbu! Ir
nėsikankinu dėl laimės ar nelaimės. Žinau, laimė yra akies
mirksnio smagumas! Reikia pagaut. Miklinkitės! Prātinkitės!

Dariutė

Tur-būt neišmoksiu! Mano laimė kita-kame! Ne rūkyme.
Stumi cigaretą tolyn.

Gervytė

O ir tos nesusirandate! Kol jaunos, laimė visur mūsų
laukia. Tik nesivaržykime! Kas teikiama, imkime! Tatai
yra mums merginoms lemta! O visa - tai — išmokau —
rūkydama.

Dariutė

Tur-būt aš to neišmoksiu niekumet! Tamsu pasidaro vis
daugiau! Rodos teks nuslopti! Eisime iš tše! (Pakyla.)

Byraitė

atsileidusi

Tik jūs stigkite! Matyt, kad dār nemokate pagauti, kas teikia
linksmybę!

Gervytė

Ar nesakiau, kas tikrai gera, pirma yra kartu! Pabūkite!
Kur nueisite! Vakaras! Juk ir šis kambarys nebetoks bai-
sus. Eisime netrukus kartu!

Dariutė

vėl atsisėsdama

Prie kambario jau pripratau! Bet mân vis dėlto — be-
galo — klaiku . . .

---

3 - Reginys

Kurtius. Dariutė, Gervytė, Byraitė, Tarnas
Mūzika vėl eina

Kurtius

iš tamsos gelmės įeidamas

Tai tše jūs besėdintios? Atsiskyrusios — prietemoje!

Byraitė

Prietemoje maloniau laukti.

Gervytė

Norėjome sužinoti, ar mūsų kas ir ieškos!

Kurtius

Na, ir neapsivylėte!

Byraitė

Dar teks išmėginti!

Kurtius

Bet jūs ir taip sausai! Reiks liept atnešt ko-nors atsigerti!
Juk trokštate? Ne?

Byraitė

O gera mintis! Reikia vykdyti!

Gervytė

Tiesa! Esu ištroškusi!

Dariutė

Atiū! Mân nieko nereikia.

Kurtius

eidamas gelmėn

Kad nieko nėra, nieko ir nereikia!

Gervytė

Saldū, Eiduk! Kito nenoriu!

Kurtius

nematomas išako girdimai

Du buteliu . . . keturius . . .

Byraitė

Vyriškām ir pridera drėgme rūpinties. Neduodamas, nieko ir nesusilauks.

Kurtius

grįždamas į Dariute

Tik nepaniekinksite! Mūsų rodos, kad jums kaip tik reikia
tų kibirkštelių iš drėgmės! Visą kraują uždega. Ir visas
gyvenimas atrodo kitaip: gražesnis — linksmesnis.

Dariutė

Aš noriu kankinties!

Byraitė (nusijuokdama)

Tai nors amatas!

Gervytė

Aš ir už ją pasismąginsiu!

Kurtius

Ne! Visi mes turime ją linksminti! Juk sėlėje šokdama
buvo kaip visos. —

Dariutė

Tai ir eisime! Geriau, kur šviesu!

Byraitė

O kad mums jau atneša gardumėlių!

Tarnas

Įneša ir pastato du butelius ir keturius stiklus ant stalo ties Dariute
ir išeina.

Kurtius

Tai-gi! Dabar mūsų, štai, kas laukia! (Ir jis pila gėralą į
vieną antrą stiklą ir sako) Prāšome!

Gervytė

pasiimdama stiklą

Būsiu pirmoji!

Kurtius

pildamas gėralą ir į kitus stiklus

Geras tai lašelis! Gaivins! Prireikus, liepsiu atnešti dar
daugiau! Gersime!

Byraitė

paėmusi stiklą

Na, skimbtelėkime stiklais!

Gervytė

Tiesa! Kuo nepamiršau, būdama ištroškusi!

Kurtius

Bet kâm? Kieno sveikâtai?

Byraitê

O laimei! Kad mums Šypsotû — juoktûs!

Dariutê

paêmusi stiklâ staiga vêl padeda ir pakyla.

Kurtius

jâ uz rankos pagaudamas ir pasodindamas
O kas jums? Parimkite su mumis! Tuojuau vêl Šoksime!

Byraitê

Bijo laimês!

Gervytê

Gersime jos laimei! Skimbtelêkime stiklais!

Kurtius

Dariutei duodamas stiklâ î rankâ
Tai prašau! Visi! Jos laimei!
Visi skimbtelêja stiklais ir geria.

Dariutê

Iyg sapne skimbina savo stiklu kitus ir laiko jî rankoje, sakydama
Keista — keista!

Byraitê

Kad netinka cigareta, bûs gera burnele išmesti! Taip ir aš
pasveikau! O tas gêris geras.

Kurtius

Prâšom gerti! Prâšom! Mielai duota!

Dariutê

pagaliau ir vêl ima stiklâ ir geria
Atiû! Skanu! Vis dėlto . . . (Pastâto stiklâ.)

Gervytê

Tai greitai dâr vienâ gurkšnelî! (Gera pati.)

Kurtius

Atnešdinau geriausiâ, kurî turêjo. O kad ir kiek stiprus,
nêra jame nuodû! Noriu visas linksmas!
Duoda Dariutei stiklâ î rankâ.

Dariutė

klusni ima, delsi, tada geria ir pastáto stiklá toli nuo saves.

Byraitė

tuo târpu

Pâtys pasidarykime laimės vaikais!

Kurtius

î Dariute

Bet mieloji! Kur aš taip nuoširdiai teikiu! Prâšom nepaniekinti!

Gervytė

Dâr kartâ gersime Dariutės laimei!

Kurtius

pipila Dariutei ir kitoms stiklus, duoda Dariutei stiklá î rankâ ir sâko

Antrasis bûs dâr skanesnis!

Dariutė

imdama, drâsėjusi

Tegul tai mano laimei!

Visi skimbina stiklus ir po gurgšneli geria.

Dariutė

paragâvusi nori pastatyti stiklá, bet tada staiga jî pakelia ir visâ išgeria.

Visi kiti

Valio, valio Dariutės laimei!

Dariutė

visiškai pakitusi

Atiû! Atiû! Tegul prazydi mano laimė kaip raudona rozė!

Kurtius

Tai nors zodelis! Uz jî dâr vienâ stikleli!

Dariutė

Uztenka! Negeriu daugiau!

Byraitė

Tik jau ne taip! Kad skanu, reikia ir gerti!

Dariutė

Bet mân gana! Visai uztenka!

~~~~~

Gervytė

O mân toli dâr negana.

Kurtius
î Dariute

Dâr vienâ išgêrus, bûs dâr geriau! (Jai pripila vėl stiklâ.)

Dariutė

Kâ su manim ir jau dârote!

Kurtius

Jauniems reikia linksminties! O linksmumo nêro be gêrio.

Gervytė

Uztrauksime dainele!

Byraitė

Dâr kartâ skimbinkim stiklus!

Kurtius

Bet gi tai jaunû dienû laimei! O sustoje!

Visos sustojusios

Jaunû dienû laimei! (Skimbtelēja stiklais, geria ir atsisêda)

Dariutė

gêrusi, stovêdama zvalgosi, deda stiklâ ant stâlo ir staiga jî vėl paima ir išgeria visâ. — Stiklas jai krinta iš rankos. O jî sugriûva ant kedês. Mûzika sâlêje staiga nutrûksta.

Gervytė
krûptelēja ir ziûri î vienâ ir kitâ.

Byraitė
atsitiesdama sêdynėje

O tai zenklas pilnosios laimês!

Kurtius

Atnešime kitâ stiklâ!

Dariutė

Bet - kad - nebe - reikia! Juk aš — jau gêriau . . .

4-Reginys

Dâgius, Mirklys, Kurtius, Dariutė, Gervytė, Byraitė

Dâgius (îêjes, ziûri)

Tai tše jûs pasislêpe — uzburtame kambaryje!

Mirklys

už jo

O prie saldaus gėralo!

Kurtius

Prąšome atsisėsti! Tuoj ir jums liepsiu atnešti!

Byraitė

Didesniame būrelyje ir mums maloniau.

Gervytė

Dār-gi dabar poros!

Dągius

Bet mudu kaip tikt jūsū ieškojome šokiui! Tuoju muzika
vėl grieš.

Mirklys

Taip malonu sukties šokyje šį vakarą!

Lenkdamasi prieš Dariute

Rodos mán dār kartą zadėjote!

Dariutė

pomazu

Nebe-šoku-šį vakar! Ne-prašykite-manes!

Mirklys

Gaila labai! Jau dziaugiausi tuo . . .

Mūzika pradeda griežti Tangā.

Dągius

Tai koks gražus Tangas! (Lenkdamasi Gervytei.) Gāl tai
mudu! Prąsom! (Abu eina.)

Mirklys

į Byraite

Mudu gāl būsiva antra pora? (Ir juodu eina.)

Kurtius

į Dariute

O ar bandytūt su manim? Prašau!

Dariutė

Palikite - mane! - Noriu - būt - viena! Ten - jums - kitos! —
Lauksiu - jo . . .

Kurtius

pamâstes

Atsiprašau! Atsiprašau! (Eina gelmên. Kambarys dâr kiek aptemsta. Ir belieka Dariutê ir jos stâlas kiek aiškiau matyti.)

5-Reginys

Dariutê

Ji padeda gâlvâ ant rankû ant stâlo ir snaudia. Tada, lyg kaž-ko keliama, atsitiesia ir apsvaigusi žiûri priekin, bando atsistoti ir vël sêdasi lyg griûdama, ir kalba tarsi sapne

Laukiu — vis laukiu jojo! Sâkê — mâte — jî! — Žval-gêsi! — O aš — jo — ne — matiau! Bet — jis — žval-gêsi! — Mano laimê — švietê! — O tik — manes — jo — šviesa — laimês — šviesa — ne — pataikê! (Vël padeda gâlvâ ant rankû. Ir snaudusi brydelî, vël kelia gâlvâ ir žvalgosi.) Myli-ma-sis! — At-eiki! — Aš — šit-še — tam-so-je! — Iš-plêš-ki — iš — to — raudo — rau-do-nu-mo! — De-ga — de-ga! — Ma-ne — su-de-gins. (Keliasi) De-ga — rau-do-nai — deg — rau-do-nai! — Aš — pa-ti — rau-do-na — rau-da! — Indrai! — (Sugriûva vël savo sêdelyje ir târia) Tai — at-ei-ni — tu at-ei-ni!

6-Reginys

Kurtius, Dariutê

Kurtius

Îeina, žengia artyn, grîžta ir žvelgia î gilumâ, klausos ir vël artyn atêjes, sustoja.

Dariutê

vël kalba savo apsvaigime

Taip — lau-kiu — lau-kiu — tirps-tu — îrs-tu. Vi-sa — gy-vy-bê — no-ri — pil-nu-mo — di-dios — tau-rês! — Ta-ves — mân — rei-kia — Ind-ra — reik — ta-ves! — Tu — viens — ga-li — su-kel-ti! — Vie-nas — tu! — Eikš — ar - tyn! — Ta-vo — â - kys — pa - za - dê - jo — pir-mâ — kar-tâ — pa - tai - kiu - sios! — Su-plû-do — mu-dvie - jû — gy - vy - bê! — Ir — aš — tai — lau - kiu! — Ind-ra — oi — ka-da — ar-tyn — at-ei-si?

Kurtius

jā priējes, sāko snibzdomis

Jau — tšē! — Jau — atējau, mylimoji! Sulaukei! — Do-
vanoki, kad taip ilgai . . . (Apgloba jā.)

Dariutē

glausdamosi jopi

Tai pagaliau! — Oi — pagaliau! Kaip — aš — lau-kiau!
O — tu — ty-lê-jai. — Ir mi-riau — tikrai — žu-vau! —
No-rê-jo — ma-ne — ap-nuo-dyt — Kur-tius — tas —
Kur-tius — tu — ži-nai — tas . . . Bet — da-bar — vis-kas —
ge-ra — ma-lo-nu — da-bar . . .

Kurtius

Bet tau reikia atilsio! Nuvesiu! Isikibki î mane!

Dariutē

Taip — taip! — Aš — nu-il-sau — aš nu-var-gau — be-
lauk-da-ma! Bet-gi — da-bar — tu — bû-si — su — ma-nim! —
Tu — bû-si! — Ne-be-pa-lik-si — ma-nes — vie-nos!

Kurtius

Nebepaliksiu! Tik tu laikykisi! (Veda jā gilumon, kairên.)

Dariutē

vis dâr apsvaigime

Tai — pa-ga-liau — lai-mê — pa-ga-liau — at-ê-jo — su-
râ-do — ir — švies — švies — (Nueina.)

Mûzika, netrukus, baigia. Tylu.

7-Reginys

Keli porai, Rimvydas, Daukantas

Viena pora (ieina žvalgosi.)

Jinai

Ne! Tšē ne! Eisiva! (Išeina.)

Antra pora

po valandelės ieina.

Jisai

Tšē atsisėsiva!

~~~~~

Jinai
zvalgydamosi
Uztrokstiau tše! Greitiau eikiva î sodâ! (Išaina.)

Rimvydas
uz jû îeina, zvalgosi ir sâko î Daukantâ, kurs uz jo îzengia
Ar îstikrûjû jâ matei?

Daukantas
Patsai rodos nematiau, bet Girdvainis sâkê jâ mâtes!

Rimvydas
Jau visur dairiausi ir visus kambarius išvaikštiojau, bet jos
nebuvo! Ar tik ne jo apsirikta?

Daukantas
Tvirtino mâtes! Gaila, kad jau išêjo namon! Ir pasiklausti
dâr kartâ negâliva!

Rimvydas
Tai taip dabar! O mân taip neramu, taip skaudu vidûje, lyg
bûtû drâskoma pati gyvybê, lyg îvyktû didiausioji mano
âmžiaus nelaimê ir sugriautû visâ mano gyvenimâ.

Daukantas
O gâl tavo sveikata . . .

Rimvydas
Nêra tai kûno negalê, bet kantios, kuriû dâr niekumet . . .

Daukantas
Atsisêsiva! Nurimsi! Žiûrêki, kaip tše keistâ . . .

Rimvydas
lyg nesavyj, zvalgydamasi
Baisu tše! Tikrai baisu! Lyg bûtû tše viso blogumo lizdas!
Mat, girtauta! Sukultas stiklas! — Ir dega viskas tše—dâr
be ugnies! Kraujuoja net—be kraujo! Tulžis lieja savo kar-
tumus! — Ir dâr — kokie pavidalai! Visû praeitû dienû
atsitikimû — kambarys kupinas! Ir î jî braujas — rûkai —
karšti — iš — iš — Nors Gunda tše nebûtû niekumet patekusi!
Juk tše ir viešint kimba visi — nešvarumai! Nepakeliu! —
Gunda! Gunda! Mano Gundelê! (Pašokes nori eiti.)

8-Reginys

Gaivytė, Rimvydas, Daukantas

Gaivytė

ieidama

Tai nors judu pritinku! O Dariutės ir niekur nematau! Visai nepamaniau, kad ji į šį vakarėlį eis! Nieko man nesakė. Iš motinos tiktai sužinojau dabar.

Daukantas

Yra, tarsi likimas priešintūsi mūsų žygiams! Viskas atrodo daryta pervėlai.

Rimvydas

Bet juk vis jautiu vidūje, kad ji mano gyvybės dalis, tai reikėtų ir žinoti, kaip ją apsaugojus!

Gaivytė

Tiktai ar ir ji gyvino tą patį nujautimą? Lengvai ji patraukiama visokiū jėgū ir žmoniū — lyg pati bėgtū į žuvimą.

Rimvydas

Nors žinotiau, ką reikėtų veikti! Visa mano gyvybė taip su josios sutūpusi, kad su ją ir ji prazūtū! Nors pamatyčiau ją dar šį vakarą! Gėl kiek nurimčiau! Ar ji kažį viena, ar su kokiomis draugėmis atėjo?

Gaivytė

Sakė jos motina, ji išvesta nekurios Gervytės ir dar kitos.

Daukantas

Bet juk tai Kurtiaus draugės?

Gaivytė

Tiesa! Todėl man taip ir rūpi!

Rimvydas

O aišku visiškai! Todėl tas mano skausmas! Kas-nors įvyksta! Tse kas daugiau negu žmogaus žuvimas! Ką tik pradėsiu! Kaip ją gelbėsiu! Ji žūva-žūva-jau tikrai! O Gunda-Gunda! (Išbėga.) Mūzika naujai pradeda.

9-Reginys

Gaivytė, Daukantas

Gaivytė

Eisiva! Seksiva jī!

Daukantas

Bet kâ be padarysiva!

Gaivytė

Tiesa — kad visi mûsû mâtymai neprieina tikslo!

Daukantas

Isimylêjes žmogus — slêpinys. Jo laimê yra ir jo nelaimê.

Gaivytė

Nors laimei užgesant, kâd neužgestû jûdviejû gyvybê!

Daukantas

Neduok, Dieve! Kreipk viskâ laimês pusên!

Gaivytė

O dâr bandysiva, kas gâlîma . . . (Eina.)

Uždanga.

IV - Veiksmas.

I. Vaidykla:

Sâlê su kedêmis. Gilumos sienoje kiek kairêje plâtios durys abipus jos — langai. Kairês sienoje kitos plâtios durys. Dešinêje augštôsne vieta susirinkimo pirmininkei ir kalbêtojai.

II. Vaidykla:

Parkas šale sâlês. Gilumoje ilgas nâmas su plâtio-
mis durimis ir augštas langais, po kuriais palei
namo sienâ ilgi laiptai lipti žemyn parkan. — Parke
mediai ir krûmai. Priešakyje dešinêje suolas, krûmo
kairêje kiek apdengtas.

Laikas:

Keli mēnesiai po 3-veiksmo. — Vâkaras.

Asmenys:

Ariuvienê, Arius, Gaivytê, Daukantas, Dariutê, Rim-
vydas, Kurtius, Dâgius, Mirklys, Ŗmonês, Senê,
Mâtius, Bûgenys, Budrytê.

1 - Reginys

Ariuvienê, Gaivytê, Daukantas, Kurtius, Ŗmonês, Senê,
Dariutê, Rimvydas, Arius

Uzdangai pakylant, didis rankû plojimas girdêt. Ŗmonês sêdi kedêse
ir ploja.

Ariuvienê

sêdi dešinêje susirinkimo pirmininkês vietoje augštai už
kalbêtojos vietas.

Gaivytė

kalbėjusi, dār stovī, dėkoja žmonėms linktelėjimu, lipa žemyn ī sālė ir atsisėda pirmoje eilėje.

Tšė sėdi ir Daukantas bei Arius. Toliau sėdi motriškos ir vyriški mišrai. Jū tarpe ir Rimvydas, toliau už jo Kurtius, dār toliau prie didiūjų dūrū Dariutė.

Ariuvienė

Džiaugiuos ir aš didiu gerbiamojo susirinkimo pritarimu tām, kā aiškino mano draugė Algė Gaivytė. Iš to matau, kad maloniai pasitinkate mūsų žygį, steigti Jaunimo Tvirtinimo Draugiją. Ir jeib visiškai aiškėtū, ko norime, dār kartosiu vyriausias išdėstytas mintis. Tautos gyvenimui labai reikšmingas yra žmoniškas abiejū lytiū sąntykiāvimas. Iš jo pagaliau auga naujos kartos. Koks jis yra, tokios yra ir tos kartos. Jis yra tū kartū savumū pagrindas. Jeigu tū kartū eilėje kiekviena yra menkesnio žmoniškumo negu senesnioji, tauta su kiekviena karta silpnėja. Jeigu priešingai kiekviena nauja karta yra aiškesnio ir tvirtesnio žmoniškumo, tauta stiprėja, žengia kultūros keliu. Todėl steigiamoji draugija nori, kad minimas sąntykiāvimas būtū kiek gālint taurus. Mūsų kalbėtoja aiškino tām priemonės. Ir dabar aš klausiu, ar kas norėtū apie jas ir savo nuomone dār pasakyti? (Tylu.)

Ariuvienė

Niekas neprāšo žodio?

Gaivytė

atsistodama

Tai aš dār kelis žodius pasakysiu. (Užeina vėl lig kalbėtojos vietos.) Gāl būt išjudinsiu bendrājį pasiaiškinimā, kartodama vienā savo tvirtinimū. Minimām sąntykiāvimui labai daug reiškia abiejū lytiū skirtingumas. Motriškosios yra gyvybės dvāsios reiškėjos, vyriškiejie mintiū dvāsios veikėjai-tarnautojai. Todėl aname sąntykiāvime motriškosios yra rimstantios - teikiantios, vyriškiejie atsinešantieje.

(Eina savo vieton.)

Ariuvienė

Pasakysiu tą pātią mintį truputį stambiau. Yra laikū, kaip ir dabar gyvenamieji, kada vyriškieji dažnai pasidaro puolikai o motriškosios pavergiamos.

Vyriškas balsas iš žmoniū

Ir motriškosios kartais puola vyriškuosius. (Juoksmas sâlėje.)

Ariuvienė

Rodos tai būs išimtis. Mūsų laikais paprastai vyrai yra puolikai. Ir pasidaro uždavinys merginas ginti. Girdėjome kalbėtojos nuomone! (I Gaivytė) Ar jos nekartotute dâr trumpai?

Gaivytė

atsistodama

Manau merginoms teks auginti tvirtesnį atsparumą. Žinau, kad kartą viena mergaitė sâkė: Imanyčiau sudraskyti vyrâ, kurs drîstû mân ârtinties su nešvariomis mintimis. Tse buvo to atsparumo.

Balsai iš susirinkimo

Tai dâr mergina! — Nedaug tokiū! — Ir vyro negaus! — Kas ves tokia karinga!

Ariuvienė

Rimtai, rimtai! Kas kalbėti nori, tegul prâšo žodio!

Gaivytė atsisêda.

Daukantas

atsistojes

Prašau! (Atsigrežes î žmones.) Auginant mergaitiū atsparumą, reikia augint ir vyriškūjū susitûrêjimâ, jū sântvardâ! Todêl bûsimojoje draugijoje, kuri vyriausiai nori rūpinties mergaitėmis, turêtû žâdinti vyruose vyriškâjâ drausme.

Atsisêda.

Ariuvienė

Kalbêjo taip auklêtojas. Prašau ir kitū nuomoniū!

Arius

atsistojes kaip ir Daukantas

Prašau! Auklêjimas žinoma svarbiausia tâm priemonê. Tik jis tikslâ tepasiekia labai pomažu. Bet kada tautos sveikata

ir taurumas, vadinas jos gyvybė yra pavojūje, negálima delsti. Reikia motriškąsias saugoti, o vyriškuosius sudrausti. O tai turėtu padaryti valdia, leisdama tam istatymus, kurie sunkia bausme uzdeda vyrams uz mergaitiu suvediojima ir isniekinima. Nesitenkinkime tuo, kad sakysime, jiems tekstia pragare kantiu kesti, kaip tai parodo Italū poetas Dante XVIII-giesmėje . . .

Vyriški balsai iš susirinkimo

Negálima! — Vargšams vyrams tektu. — Iseitū dār didesni blogumai.

Ariuvienė

skimbina varpelį

Prašau netrukdyti!

Arius

Juk vyrū nusizengimas yra didesnis negu zudymas. Tuo tezūva vienas asmuo, bet isniekinta mergelė zemina kelias kartas. Tauta tegali taurėti ir gyvėti, kaip jau teisingai pareikšta, su motriškųjų garbingumu, su jų skaistumu . . .

Atsisėda. Didis rankų plojimas.

Ariuvienė

Džiaugiuos, kad ir tokie zodiai rādo gyvā pritarimā!

Kurtius

savo vietoje pakiles

Prašau zodio! Aš kitos nuomonės. Jeigu jau turi būti bausmės, tada jas reiks skirti ir merginoms! Jūk tūli vyrai jų negali niekaip atsikratyti! (Vėl juoksmas sālėje.)

Mišri balsai iš susirinkimo

Tikrasis! — Žino! — Nuolat uzninkamas!

Kurtius

tesdamas savo zodi

Dār-gi vyrui daug sunkiau suvaldyti savo palinkimus!

Stovi, nori dār kā pasakyti, bet nesuranda zodio.

Daukantas

atsistodamas

Prašau zodio! Rodos visų kitų vyrų vardu galiu priešintis tokiām tvirtinimui. Jeigu vyrui jau ir būtų sunkiau su sitvardyti, vis dėlto jis vyras ir gyvena mintiū dvăsia kaip sakyta, būtent mąstymu. Ir tikra gęda jām būtų, jeigu neištengtų sutūrėti savo geiduliū. (Stovi žiūrėdamas priekin.)

Dariutė

atsistoja prie durų, stovi ir vėl atsisėda.

Daukantas

žymiai pažvelgia į ją ir pasilieka bestovis nors nieko nebesąko.

Gaivytė

Prašau zodio! — Rodos nereikėtų todėl aršintis. Tuo tārpu būs svarbu mergaites taip tvirtinti, kad išmoktų ir išstengtų ginties . . .

Vyriški balsai

Kad būtų karingos! — Kad pultų! — Ar taip?

Ariuvienė

Prašau . . .

Gaivytė

Ne, kad pultų, bet kad gintųsi, kad suprastų, kas yra mergaitės garbingumas, ką reiškia svarumo ir skaistumo vertybės joms, visai tautai ir žmonijai, ir kad už jas net savo gyvenybę statytų! Pažinau mergaitę, kuri bėgo nuo manes, savo vertybę peikdama. Kaip ji su tokia nuomone apie save būtų galėjusi ginties nuo puolikų vyrų! Supratusi savo vertybę, nebūtų žuvusi! Kartą išniekinta mergina, nebeturi tvirtumo, nebeturi grožės, nebešvietia! (Atsisėda.)

Dariutė

tuo tārpu vėl pakilusi, šoka laukan pro duris

Arius

atsistojės

Mūsū laikū abiejū lytiū sântykiai vertia prie griežtiausiu nusistatymū. Ir todėl dār kartā sakau savo nuomone. Sutarkime valdiai patiekti prāšymā, kad vyriškis, suvediojės merginā, vis tiek, kurio āmžiaus, būtū baudiamas sunkiū darbū kalėjimu ne be vienū metū. Juk istatymu apsaugojamas žmoniū turtas, jū sveikata, geras jū vardas, kodėl ir ne tai, kas tautos tvirtėjimui yra taip labai svarbu! Atsiminkime, kad mūsū sentėviai sunkiai bausdavo merginū išniekinimā. Ar mums tai jau nieko neberekstū? Tām yra valdia, kad jai turētū rūpėti tautos tvirtėjimas, kurs įvyksta tautos taurėjimu.

Daukantas

Ariui pradėjus kalbėti, nuėjo pas Rimvydā, prisimojės, su juo kalba tyliai prie durū.

Rimvydas

matyt, sujunda.

Ariuvienė

Ariui baigus

Prašau surašyti pareiškimā, jeib galētūme dėl jo balsuoti. Tuo tārpu gāl kas dār pasakys savo žodī apie mergaitiū kūno, drovos ir dorovės bei dvāsios sveikatos tvirtinimā!

Senė

iš savo vietos, sėdėdama

Mūsū laikais nebuvo visū tū klausimū kaip šiandien! Buvo svarbu visai kita-kas. Pradėkime vėl vālgyti, gerti, viešėti ir linksminties taip saikiai kaip seniau, ir viskas būs geriau.

Plojimas.

Daukantas ir Rimvydas

rengiasi išeit pro duris.

Uždanga.

II. Vaidykla. Mēnesiena

2-Reginys

Dariutė, Daukantas ir Rimvydas

Dariutė

stovi viršui ant laiptų prie sėlės durų parke. Atrodo, kad dār klausytūs, kas sėlėje kalbama. Tada ateina priekin, visai sugriuvusi ir priėjusi suolą dešinėj už krūmo, sukrinta ant jo ir rankas gniauzdama dejuoja

Dieve, Dieve, kodėl tai užleidai! Kas pasidārė iš manes! Kokia dabar esu! — Kokia! — Vis tolyn nuo Rimvydaitio! Skirta nuo jo visiems āmžiāms! — (Atsistoia, rankas iškel-dama) Nebeišgaliu! Dieve, nebežinau kaip gyventi!

Daukantas ir Rimvydas

išeina pro duris, stovi ant viršiausiūju laipsniū ir žvalgosi.

Dariutė

tyliai dejāvusi vėl garsiau kalba

Subiaurinta, aš jo nebeverta! Ir mano širdis verkia! Mano siela šaukia jo! Dieve, ar Tu gali mane dār gelbėti? Ar Tu gali ši kūnā māt paimti ir kitā, švārū māt leisti augti? O kaip aš jį saugotiau! Dieve, kaip jį laikytiau! — Bet — kad nėra stebūklū! — Aš pasmerkta! — Belieka — mirti — ir amžinai pamiršti — savo nešvarumā. O tik — dār kaip norėtiau — nors vienā kartā glausties jopi! Nors vienā — kartā! . . .

Daukantas

ī Rimvydā

Pro šias duris išėjo! Bet niekur nematyt!

Rimvydas

O māt lyg josios balsas tše — girdėjosi . . .

Daukantas

Greitiau tenlink nuėjusi galētū būti! Bet tše, ar ne tik āžaras? (Abu žiūri.)

Rimvydas

Neduok, Dieve! Ir siaubas net užninka! Nubėgsiu!

~~~~~

Daukantas
ziūrēdamas dešīnēn, jī sulaikydamas
Ne! Tše nēra nē vieno! Mēnuo nušvietia juk visā krantā.

Dariutē
tyliai
Ateis! Suras mane — tame vargsme!

Rimvydas
Koks aš tik nesiryžēlis. Juk visa — tai — mano kaltē!
Dabar tokia — tai laimē — mudviejū!

Daukantas
Sušvitusi rods nyko. Bet gāl ir aušt naujai!

Rimvydas
Nors tektū jā dār susirasti! Nesuprantu, kān bēgo iš namū
ir slepiasi kaž-kur jau mēnesius!

Daukantas
Kaip tik šī vākar Algē sužinojo, kad jī atkilusi ī miestā,
kambarelī nūsisamdiusi Padangēs gātvēj gāl 9-nr., kaž-kokī
uzdarbī surādusi.

Rimvydas
nudziuges
Tai šitše jos nerādes, dār ten ieškosiu. Tik leiski mān žiūrēti parke! (Eina greitai žvalgydamos dešīnēn, stovi, klausos, ir vēl eina.)

Daukantas
Aš sālēj lauksiu! (Palūkējes, grīžta ī sālē.)

3-Reginys

Rimvydas, Dariutē

Rimvydas
atējes visai priekin ir pažvelges kairēn ir dešīnēn, eina lig krūmo, uz
kurio stovi Dariutē ir tāria, jā pamātes
Tai tše — tu pasislēpusi? O mudu žvalgēvos!

Matiau!

Dariutė

Rimvydas

Kokia mân laimė, kad aš pagaliau tave vėl suradau! Dabar duok mân rankelę savo! Dabar aš ją laikysiu! Ir kol aš gyvas jos nebepaleisiu! Kalbėsiu tau, kaip visâ laikâ širdyje kalbėjau — nuo tos pavâsario dienos, kaip laimė mum sušvito! Bet gâl — ir nieko nebereik kalbėti? Ir tik laikyti — tavo rankâ! —

Dariutė

delsdama ir veidâ nuleisdama, dâvusi rankâ

O aš — esu be žodiû — užkurtėlė ir nebylė . . .

Rimvydas

jâ traukdamas î savo glėbî

Tikėjau — laukiantiâ manes! — Viltingas vis tikėjau! —

Dariutė

prie jo lyg ne savo valia glausdamosi kaip suvytusi žieduolė
Laukiau — seniau — ir — nebelaukiau!

Rimvydas

O juk sulaukei! — Tai ir nujausk dabar, kaip laimė mudu suvedė naujai, kaip susirâdova vėl jos atošvaitoj, kaip mân širdis nudžiugusi — nors ir — skaudi!

Dariutė

Kad aš — juodiausiojoj — tamsoj!

Rimvydas

Ne taip! Tave išplėščiau, jei tše būtų! Juk mano prieglobstyj esi! Tai numanyk!

Dariutė

Nebeįstengiu! O — kad tu žinotai, kâ belaikai apglobes! — Nebegaliu gyventi! Tuokart, kaip mudu susitikova — tai laimė nušvietė abu! Ir tavo žodio laukiau! Gyvybė mano buvo pašvesta — vien tau! O tad — mane — parplėšė — ir aš — klimpau — klimpau — ir jau . . .

Rimvydas

Jau nebeklimpsi! Dabar gyvybe tavo aš laikysiu — visados — ir jà — saugosiu. Žinau, kad aš nusikaltau, kad nesiryžėlis buvau! Už tai dabar pasitaisysiu. I žmones eisiva! Girdėjai, kas kalbėta sâlėj! Toks pavyzdingas mudviejū būs santykiāvimas! Ieisiva ir atsistosiva visū aki-vaizdoj. Ir aš kalbėsiu . . .

Dariutė

nusigandusi traukiasi iš jo prieglobsties

Kā tu keti? Negālima! Tikrai negālima! O kad žinotai, kas aš beesu! Gailėkisi! Ir leiski māt nors valandele dār parimti tavo prieglobstyj — pajausti, kad mane mylėjai — ir niekas tai nežino — niekas nieko — pasakyt negāli — ir aš — nors kartā prie širdies — prie tavo — kartā nors . . .

Rimvydas

O visām āmžiui! Kokia tai laimė mudviem! Paskeskiva jos šviesoje!

Dariutė

Dieve, kad to ir kartā dār sulaukiau! Dieve! Dieve! O tik — tarp mudviejū — yra — juk mudu skirtu — skirtu . . .

Rimvydas

Bet ne! Niekām aš ne užleisiu! Nei-gi mirtiai! —

Dariutė

Atstumsi dār patsai — padrėbsi! Aš bėgt turiu — ir mirti!
O Indra, kad žinotai! Galiu sakyt tik Su Dievu!
Atsitraukia nuo jo.

Rimvydas

norėdamas jà laikyti

Kā tu kalbi! Dabar jau mudviejū likimā aš valdau!

Dariutė

O kad žinotai! Aš — pažadėjau — ir tesėt turiu — kaip vergė! — eit turiu! Tada vėl grįšiu . . .

Rimvydas

Kas tai? Koks reikalas?

Dariutė

Neklausk! Palauk manes — ten prie gâtvės, prie vartû!
Tad — nulydėsi lig namû! (Eina sâlėn.)

Rimvydas

norėjes eiti su jâ, stabtelėja, išvydes Kurtiû ir jo draugus išeinant
iš sâlės.

4-Reginys

Kurtius, Dâgius, Mirklys, Rimvydas, Dariutė

Kurtius ir jo du draugu

išėje iš sâlės stovi viršuje laiptuose, žvalgos ir tad lipa žemyn.

Dariutė

pastebėjusi Kurtiû, staiga sukasi kairėn ir leidiasi bėgti.

Kurtius

tur-bût tikėjes užtiksiâs Rimvydâ ir Dariute, sâko su pašiepa
O kâ? Sutrukdėm reikalâ?

Rimvydas

Kas? Kas — tše — drîstû — mân . . .

Kurtius

O aš! Mat aš! Bet nepavydiu! Tikrai jau ne! Smagi
mergelė! Nekartâ jau tâ gardumelî aš paragavau!

Rimvydas

Begėdis, kâ tše sumeluoja? Saugokitės! Aš ginsiu jâ ir
savo gyvybe!

Kurtius

Tâm jokio reikalo nebêr! Skanu tik pradioje!

Rimvydas

Sokdamas prieš jî artyn
Akiplėsa! Aiškiau! Aiškiau! Ar drošiu . . .

~~~~~

Dągius ir Mirklys

norėdami jį sulaikyti

Palauki! Pamažu!

Rimvydas

atsitraukdamas

Kad neturiu tše ginklo — tām — biaurybei!

Kurtius

juokdamasi

Juk tad patektūt teismui! Pati mane jį priglaudė! Ir ne vienām tik mām pateko!

Rimvydas

skaudiai sušukdamas

Pateko — ne — tiktai vienām? Negålima! Dariutė dār ne pasileidėlė!

Kurtius

O kā žinos paliudyt mano draugu-du?

Rimvydas

žiūri į juodu lyg beprotis

Melągiai ir-gi juodu! — Užmušti reiktū . . .

Dągius

Dėl mergpalaikės . . .

Mirklys

Nėra juk priezasties!

Rimvydas

Tai jūs visi tikri biaurybės! Velniai iš prągaro paties! Skaistios esmės yra Dariutė!

Kurtius

O kām tai bėgo mus pamātiusi?

Rimvydas

Pati jį drėbs jums jusū smeigtā į akis . . .

Kurtius ir jo draugu-du

garsiai juokdamiesi

Pati! — Tikroji! — Gerai jau žinoma!

Rimvydas

O aš tą purvą — krauju nuplausiu — jusū!

Kurtius

Dār laimė, kad įstātymai žmogaus gyvybe — gina . . .

Rimvydas

Jums jūjų nēr! O jeigu būtū, aš juos laušiu! Ir keršydams statysiu naują! Dariute sau atpirksiu — jūsū visū krauju! Dangaus galybės mano kerštā šventins ir palaimins! Nueina greitai kairėn, kur Dariutė nubėgo.

Kurtius ir jo draugu-du

juokdamiesi, garsiai sako

Tik bėgki! — Bėgki! — Gaudyk šmėklas! —

5 - Reginys

Kurtius, Dągius, Mirklys

Kurtius

Tai mat, kaip nuveikiau! Dabar jis šėlsta! Kvailys, kursai nežino, ką mergelė reiškia! Tik zaislas tikro vyro rankose — jām teikt smagumą.

Dągius

Vis dėlto reiks jo saugoties!

Kurtius

Iduosiu teismui dėl gresimo. O judu būsit liudininku!

Mirklys

Bet ir nedelski! Itūzes jis juokū nepadarys.

Dągius

Manau, šalinsimės! Tur-būt grįš su ginklu. Kazi - ką gāli padaryti! Gyventi dār norėčiau!

Kurtius

Tiesa ir aš! Taip malonu — jaunām būt — — ir mergeliū mėgiamas. Dār pat ši vākarā Dariutė lauks!

~~~~~

Dâgius
Tik eik! Matysi, kaip užklups!

Mirklys
Tai dâr tu nemetei jos visiškai . . .

Kurtius
Jūs mulkiai! Dâr ji . . .

Dâgius
O tavo kâ sakys mergele, kuriâ zadêjei vesti! Ar jâ Sunims jau padrêbei?

Kurtius
Manai, reikêtû vesti tokiâ, kuri taip lengvai pasiduoda vyrui? Tada galêtai namuose laikyti užrakines. Nors turtingâ dabar pasirinkau.

Mirklys
Pagaliau tik jau tenka biauôrëtis! Tegul atlygina tau Rimvydaitis. Jâm neiškliûsi! Mergele nekaltâ suvediojes! —
Eina kairên.

Dâgius
Palauki! Eisiva kartu! (Eina.)

Kurtius
Ir draugai judu! Iš vienos taurês gêre, paskui palieka vienâ! Saunûs mân vyrai! O kokie dâr dorûs! Ir teks mân dâr-gi apsisaugoti — dêl to pasiutêlio! (Eina sâlên.)

6-Reginys

Mâtius, Bûgenys, Budrytê

Mâtius
vidutinio ūgio bernas, ateidamas greitu žingsniu iš dešinês už trobos,
atsigrezdamas, bet zengdamas tolyn
Sakau, duok mân ramybês, arba pajusi geležî tarp sonkauliû!

Bûgenys

didio ūgio vyras, ateidamas už jo
Dâr pamokysiu tokî niekšâ lyst pas mano merginâ!

Mâtius

sustojes
Jos dalykas pasirinkti! Einu tiktai vis, kad viliojamas.

Bûgenys

Tše nebêra, ko pasirinkti! Aš jâ pasiêmiau! Ir jâ laikau!
Tše teisê vis drûtiausiojo!

Mâtius

staiga atsigrežes, šokdamas prieš Bûgenî su peiliu
Tuoju matysim, kurs drûtiausias!

Bûgenys

trenkdamas jî î peî, kad atgal svyruoja
Gâl tai užteks!

Budrytê

už jû atbêgdama
Vyrai! Ar jau visai pasiute?

Mâtius

Pati atsverki, katrâm tu tekti nori!

Bûgenys

Tuoju aš jî parblokšiu! Kaip šunî jî primušiu!

Budrytê

Tiktai palauk! Tokio tikrai nenoriu!

Mâtius

O kokio tai? Nors pasakyk!

Budrytê

Kvailu abu per visâ pîlvâ!

Bûgenys

Tuojau parodysiu, kad aš ne kvailas. (Soka prieš Mاتی.)

Budrytê

Sakau, sustok! Žmogaus aš noriu, o ne gyvulio! Kaip judu elgiatês!

Mاتیus

Kad jis mane užniko!

Bûgenys

O kâm lendi, kur tau nereikia!

Budrytê

Sakau jum, eikita namon!

Bûgenys

Jâm reik pamokslo!

Mاتیus

Bandyk! Ir geležį . . .

Budrytê

Tai peškites, jei norite! Einu . . .

Bûgenys

Nesupranti, kad dėl tavęs — kovoju! Nors žiūrêk!

Soka vël prieš Mاتی.

Budrytê

Aš ne višta, žiūrêk, kaip pešasi gaidiai! Mans dêliai ir nusigaluokita! (Nueina kairên.)

Bûgenys

Mergišiui tâm aš sonkaulius — sulauzysiu . . .

Mاتیus

Tikrai reik šalinties — nuo to pasiutêlio!

Bêga kairên. Bûgenys jį veja.

7-Reginys

Gaivytė, Daukantas

Aniems bėgant, veriasi sālės durys ir Gaivytė ir Daukantas išeina.

Gaivytė

laiptū viršūje apsigvalgusi

Nuėjusiu abu būs į jos būtą. Juk tše nėra jokio žmogaus!

Daukantas

Nueisiva ir mudu! —

Gaivytė

Dar mažumà tše atsikvėpt norėčiau! — Taip slėgia baimė dėl Dariutės! Kàm ji ir bėgo iš namų? Kàm šitše apsigyveno? Kieno būt vāroma? Taip liūdna dārosi! O vis dėlto norėčiau vilties!

Daukantas

Màn gaila abiejū! Ir Rimvydaitio! — Kaip juodu išeitī suras, nesuprantu! — Ir mano laimei tenka jū dėl skausmas!

Gaivytė

Kad taip likimas trukdo mūsų žygius! Nors būtū — dar kitiems iš to kiek gero! Ir Ariuvienės pāstangos palaimintos!

Daukantas

Kaip aš dziaugiuos, kad tu, Algiutė su manim eini! Galė-siva būt — pavyzdys — (Priglaudia jā.)

Gaivytė

O mano laimė, kad tu priglaudi mane!

Daukantas

Mudviem, matyti, skirta ta malonė! O juodu . . .

Gaivytė

Kaip ji — aš laukiau! — bet pasitikėdama! Juk vyrui tenka tarti žodī, išrišt aiškumui, kas taip slėpiningai vyksta!

Daukantas

Seniai jautiau tą laime — kylantià iš mudviejū gyvybės vieningumo! Ir kaip kvietei mum bendrai sprest gyvenimo uždavinius, galėjau tarti savo žodī.

Gaivytė

Jau lyg jø ir neberekėjo! Sviesiau kas dienà švietė mano laimė! Ir kaip tarei, kas mudu suvedė ir akyse žmonių, mân rodės, lyg kalbi, kas lemta jau paties Augščiausiojo. Todėl ir visumet kilau gyveniman, lyg būtū duoti mân sparnai. Kad būtiau tos palaimos nors dalele — galėjusi suteikt Gundelei! — Kodėl — kodėl — nebuvo lemta! —

Daukantas

Jau rodos kiekvienâm užduota — patiâm kurt savo laime! Bet vis dėlto — bandysiva žiūrėt, kaip juodu dār būt gelbamu!

Gaivytė

Tai eisiva!

Eina laiptais žemyn ir kairėn.

U ž d a n g a.

V - Veiksmas.

Vaidykla:

Svetnamio kambarys su keliais baldais. Vargingumas
zymus. Durys gilumoje ir kairėje.

Asmenys:

Kambario, Svetnamio sávininkê, apyseni motera,
Gaivytê, Daukantas, Dariutê, Rimvydas, Kurtius,
kelios Mergos-tarnaitês, Tarnas, Arius.

1 - Reginys

Motera, Gaivytê, Daukantas

Motera

ieškinêja kambaryje, žiûri î atskirus padêtus daigtus, râdusi laikâ,
skaity, ir nuduoda dulkes sluostanti. Beldius, sáko
Prâšom!

Gaivytê

duris atvêrusi ir îeidama

Atsiprašau! Ar šitše negyvena Gunda Dariutê?

Motera

Taip! Gyvena!

Gaivytê

O nêra jos?

Motera

Nêra!

Daukantas

už Gaivytês îêjes

Ar seniai išêjusi?

Motera

Buvo kê tik parêjusi ir vêl išbêgo! Paprastai vakarais išeina.

Nezinote kur?

Gaivytė

Motera

Tur būt vaikštioja gâtvēmis! Juk aišku, kur jaunos merginos
būna, kad nori mātomas ir ieško pažintiū!

Gaivytė

î Daukantâ

Teks greitai eiti! Gâl dâr nenuėjusi toli?

Daukantas

î moterâ

Kaip sâkote, ji vos išėjusi?

Motera

Taip! Parbėgusi, kaz-kâ trūsinėjo, rodos kâ-nors râšė
ir išbėgo! Gâl ir išnešė laiškâ!

Gaivytė

Tai tur - būt ties paštu ir pasitiksiva! Skubinsivosi! Lâbâ
vâkarâ!

Motera

Lâbâ vâkarâ!

Abu išeina.

2 - Reginys

Dariutė, Motera.

Motera

dâr viena, aniemdvieim išėjus, žiūrėdama

Keisti žmonės! Net motriška su vyrišku kartu! (Stovėjusi, vėl
pradeda rausinėti tarp visokiū popiereliū ant komodės ir juos skaity-
dama sâko.) Kokiū ir neturi pažintiū! Ir nuolatai kvietama! —
(Paėmusi vokâ ir pasiūrėjusi.) Užlipintas? (Skaitydama.) Rytoj at-
verti! — Kâ tai dabar reiškia? Ar gâl norētū slaptia dan-
ginties? Neparašyta, î kâ leidia! Jei ne pamiršo, būs
gâl mân . . . (Girdėt duris râkinant. Ir ji greit padeda laiškâ,
žvalgosi, tarsi ko ieškotū.)

Dariutė

atveria duris ir moterą pamatiusi, sāko
A, jūs! Maniau aš jau palikusi neužrakinta.

Motera

Dovanokite! Kaž-kur nudėjau savo akinius! Ir rodės širyt
jūsų kambaryj pamiršusi . . .

Dariutė

Nematiau jų! Tikriausiai ir nebūs!

Motera

Teks dār kart savo kambaryj! Gāl ir kur-nors užkrito! —
Eisiu.

Dariutė

Mān ir labai reik — poilsio!

Motera

eidama dār kartā ī jā pažvelgia
Ar kas atsitiko? Taip keista ir atrodote! Ar vietos nebetekote?

Dariutė

Nieko tokio! Parašiau viskā! Tše laiškās! Rytoj pasi-
imsite! Gāl dār kitā pridėsiu! Skolinga tik aš nieko neesu? —

Motera

Ne! Nieko! Viskas apmokėta!

Dariutė

Dabar mān reikia vien ramumo! Turiu būt visiškai viena!

Motera

žiūrėdama vėl labai smalsi ī jā
Taip! Suprantu! Bet jei manes reikėtū, pasišaukite!

Dariutė

Ne — nereikės! Tikrai jau nieko, kā galėtūte mān teikti!
Ne — nieko — nieko!

Motera

išeidama, sau
Tai — ūpas — vis — tokiū merginū! (Užveria duris.)

3-Reginys

Dariutė

Viena pasilikusi stovi ir klausos ilgoką laiką. Tada zvalgosi, rankas grežia ir pagaliau suklumpa ant grindų, nusilenkia labai sujudusi, vėl pakelia galvą ir iškeldama rankas, dejuoja

Dieve — Dieve, dabar — tai ateinu! Jau užbaigiau — gyvenimą! Ir Tau dėkoju — oi! dėkoju, kad vieną kartą nors — mân leidai jį pajausti prie širdies — nors vieną kartą! — O kad aš — apsiniaukusi — ir nebenujautiau — gyvybės — jo gyvybės kvapą — tai siela nors — pasiekta jojo sielos — jojo meilės — ir mudviejū — gėrėjosi vie-ningumu! Ak, Tavo taip malonė mân tai dār suteikė — tą laimės zybtelėjimą! Tau atiu — atiu — ir tai — imk dabar mane savėsi — kokia ir nešvari esu! Nebausk manes, kad aš pati takelį atveriu subiaurintąjām kraujui! Oi, Viešpatie, nebusk manes! Pasigailėki! Ir leiski mân surast — ramybę — malonę — Tavo! — Duok Pats jėgos tām zygiui! Nors ši kartą! Duok, Viešpatie!

Laikydama iškėlusi rankas ir galvą ir tada nusilenkusi, tyli. Toliau pakyla ir eina lig komodės, atitraukia staliū, ieško, mąsto nerādusi, ko norėjusi ir sāko

Kur tik padėjau! Jau visai sumišusi! Ar būtiau — išinėšusi — — — (Pagriebusi durklą iš staltiaus.) Gāl ir tai — tinkamiausias daigtas — tiktai — ar ir ištengsiu — šikart! Juk jau sulaukiau, ko seniai norėjau! (Klausos) Už durų — vyriškis? —

4-Reginys

Rimvydas, Dariutė.

Rimvydas

beldes ir išokes, sustoja alsuodamas

Ir pagaliau susiradau! Iš Tavo motinos — ji negalėjo pasakyti — dabar iš Daukanto — sužinojau. — Nebūtiau tikėjes! Ir negaliu tikėti! Paaiškinki! Prašau labai! Gyvent juk nebgalėčiau! Sakyki, kad nėra taip — kad Kurtiaus pašiepa piktavalia — sakyk, kad jis melavo — kad melavo

jojo ir draugai! O kokios kantios! Ir tavo veidas — toks — toks — kaip — mergeliū — tū — bet ne — ir jis — nėra tiesa — nėra . . .

Sugriūva ant kedės.

Dariutė

su skaudiu tarsi numirusiosios ramumu

Indra, mano numylėtasis — tu priglaudei mane prie savo Sirdies! — Vieną kartą nujautiau tą laime lyg iš tolo! Žinau pati, ji nebėra prieinama! Aš jos nebeverta!

Rimvydas

Tai tu patvirtini?

Dariutė

Mano siela amžinai su tavaja tiktai gâl atsiskleisti laimėje! Bet kūnas — Indra mylimasis — — aš ištikrūjū jau biauri! O tu esi švarus, skaistus! Tai traukis nuo manes! Pats apsibiaurinsi!

Rimvydas

Tai jū tiesa? Oi Gunda, jū tiesa? Dieve, kodėl taip! Oi, kodėl!

Dariutė

vis su skaudiu ramumu

Baigiu gyvenimą! Tai ben dabar aš noriu būt teisi — ir nors širdy švarėti. Viską pasakysiu! O tu būk vyras! Nuvarvės mân kraujas ir su juo visas biaurumas — visas gašlumas — Kurtiaus — Kirtio — Dâgio — Meirio — Mygšio...

Rimvydas

sušukdamas

Nors liaukis — liaukisi! Ar dâr daugiau?

Dariutė

Visū nê nežinau iškarto! Buvau netekusi — vairo — to — savo asmens — užnuodyta — apsvaiginta! Ir jie mân dârê, kas jiems tiko! Ir tad . . .

Rimvydas

O tu — tu — tu? Koks tše baisumas? Žinojai — mudu skirtu viens antrâm — likimo — o tu elgeisi — taip! Ar visos jau merginos tokios? Ir spiauti reiktû î visas! — Biaurybês — jos . . .

Dariutê

vis Saltai rami

Ne taip, miels Indra! Dabar gali surikti — randi ir tvirtâ zodî — bet aš — mergaitê — laukiau — o tu mân nesuzâdinai širdies tû — mano gâliû — nesireiškei taip, kad būtiau gi galėjusi stiprêti! Svietai tiktai iš tolo — ir palikai mane — nusiminime. O jie paskubo — tad — apsvaiginti mane — subiaurinti! Ir kaip nusimaniau, kas buvo, bijojau îdavimo — ir leidausi — slinkau — klimpau — jau be jêgos — ir be drovos — be sâžinês — ir pasiskyriau bausme!

Rimvydas

lyg pabusdamas

Negâlima! Ne, ne! Jiems tiktû mirti — jiems tai skirsiu! Prisieku tai! — Išnykti turi, kas tave subiaurino! Ir tad abu — gyvensiva!

Dariutê

minkštesnê, širdingai

Indrel, klausyki! Aš jau lyg nebe šitame pasaulyje! Subiaurintas juk kûnas — nebegâl gyventi! — Mergaitê mylimâjâm teikt jî turi, koks yra jis leistas — Dievo. Ir turi būti šventas indas! — Bet-gi dabar! Kaip jîjî pataisysiu! Nors aš naujai užgimt galêčiau! Be tikslo bûs, kad tu jiems keršysi, kad juos žudysi! Aš vis dêlto gyventi nebgalêčiau! Ir tu patsai tad nebgyventai. —

Rimvydas

susimâstes

Vis tiek — aš keršyti turiu — ar pats sau gâlâ padaryti!

Dariutė

Ir taip dār ne! — Turi gyventi! Tu vertas tām! Tu gyvenai skaistus! Ir būsi pavyzdys — kitiems! Tada tau ir sušvis dār laimė!

Rimvydas

Nebēr kuo vilties! — Ji užgeso! — Viena tu mân buvai likimo skirta! — Todėl — ir dār — bandykiva — vis tiek — gyventi! Toli nukilsiva . . .

Dariutė

Nebšauk manes gyveniman! — Aš jau — vieningo mudviejū gyvenimo — narys — supuves! — Aš mirti — pasmerkta! Praversiu širdį — kur plūsta kraujas — su biauriais priemaišalais! Ak, mylims Indra, suprantu dabar, ką reiškia motriškai — patekti vyrāms — vis vienām po kito — kaip jungiasi gyvybės ir vėl atsiplėšia. — Aš — sudraskytas — purvins — skarmalas. O tu? Oi kaip matiau tave ten laimės šviesoje! Žvelgiau į savo dangū! O ji mân švietė ir mân mojo! Tai buvo mân augščiau sia valanda! Iš jos aš nukritau — grimsdau — klimpau ir slopstu biaurume! Aš mirštu, Indra, mirštu!

Rimvydas

Žiūriu lyg į bedugnį! Toks tai mergaitės amžiaus turinys! Ir ji pati jį tokį kūrė!

Dariutė

Bark — bark mane! Vienok aš motriška! O ji tegal išlikt skaisti, kad vyriškojo meilė — jos atsparumo jėgą stiprina — to vyriškojo — kurį likimas skyrė jai bendrām su juo gyvenimui. —

Rimvydas

vėl kiek kartesnis

Tai gal ir ištikrūjū tau — aš pats — nusikaltau?

Dariutė

Nusikaltai gyvybei! Mergaitės laukia vyriškū gynėjų! O jie palieka vienas mus. Dār kur tik pasitaiko — mus užninka —

ir vertia arba plėšia i biaurumâ! Dabar priėjo — valanda!
Su Dievu — Indra — Rimvydaiti — su Dievu!
Pagriebusi durklâ nori bėgt i kambari gilumoj.

Rimvydas

greit suprâtes viskâ, tvirtėjes, sutiuopia durklâ
Duok Sen! To neužleisiu! Nors ir purvais lemtis — mân
mano keliâ apdrėbė — aš eisiu juo! O tu — tu eisi —
su manim!

Dariutė

vėl visai šaltai kaip mirusi
Sakiau! Aš grįžti neb galiu! (Eina gilumon.)

Rimvydas

jâ prieidamas ir paliesdamas
Kâ veikti dâr keti? Sakyki! Ko tu ten eini?

Dariutė

Nesidaryki rūpesniû! Tše noriu dâr žiūrėt, ar viskas su-
tvarkyta — ar viskâ rasiu, kas mân reikia! Tuoį grįšiu...

Rimvydas

Tu grįši?

Dariutė

prie durû gelmėje
Tikrai! Pasitikėki! — (Išeina.)

5 - Reginys

Rimvydas, už durû kairėje Motera

Rimvydas

stovėjes ir lūkėjes, nerimastauja
Ne, Gunda! Aš nerimstu! Kâ tu keti daryti? Ar tu girdi?
Išeiki! Tarsiva! Abu — gyvendamu — skaistėsiva! O aš —
tvirtėsiu! Gunda, eikš! (Bando duris atidaryti. Užrakytos. Ir
sako): Kâ tu darai? Atverki! Nesâko nieko! — Dieve, tu
gelbėki abu! — Norėjau — — skaistios norėjau — tokios,
kokiâ tu leidai prazydėti jai ir bresti! — Tu mân jâ skyrei!

~~~~~

Aiškiiai numaniau! Bet-gi kodėl aš jos neišlaikiau! Dabar tik suprantu — kad pats aš kaltas — ištikrūjū! — — Gundel! Nusikaltau — aš vienas! Gunda, eik! —

Beldia į duris kairėje ir girdėti tuojau

Moters balsas

iš už durų

Panele, ponas Kurtius klausia, ar gali dār lankyties šį vakarā, ar jūs pas jį ateisit, kaip žadėjote! Panele! Ar negirdite? (Veria duris ir išvelgusi, sušunka) Oi, ponas? — Nėra panelės? — (Ir traukiasi atgal.)

6-Reginys

Kurtius, Rimvydas, Motera už durų

Kurtius

pro moterā praėjes ir išengės, stābtelėja

A, taip?

Rimvydas

Kurtius! —

Kurtius

susigriebes

Ir vėl mudu kartu prie to paties gardumelio?

Rimvydas

pakeldamas durklā

Biaurybė — māt tikru laiku pakliuvo! (Soka prieš jį.)

Kurtius

staiga revolveri atkišes

Stai, kā tau aš pasiėmiau!

Rimvydas

stābtelėjes, tuojau šaukia

Sauk! Sauk! Aš vis dėlto nelauksiu! (Soka naujai prieš jį.)

Kurtius

spaudia revolverį

Kas tai? — Nešauja! (Sokdamas atgal) Žmonės! Žmonės!
Žmogžudys! (Ir išsoka iš kambario.)

Motera

už durų

Pasiute vyrai — dār dėl — mergpalaikės!

Rimvydas

sugriūva ant kedės

Ir nebėra ko — mân jau begyventi! — Nebėra!

7-Reginys

Dariutė, Rimvydas

Dariutė

atrakindama duris lyg nemokėdama, tada staiga atplėšia

Kas dārosi? Kokie tše riksmi! — Indra, kas tše buvo?

Priėjusi jo gālvā glosto.

Rimvydas

nežiūrėdamas į ją, mintyse turėdamas Kurtiaus žygį

Ir tai turėjau dār pritapti! Ir tai! —

Dariutė

vėl visai šaltai rami

Nebēr kā bekalbėti! Grįžau dār kartā. Pāžadā laikiau!

Bet jau dabar einu! Viena aš bausme nešiu! Tu — my-
lims Indra, melski už mane!

Rimvydas

nuo jos atsigreždamas pašoksta

Kursai — žmogus galėtų tai pakesti!

Dariutė

vis šalta, rami

Pažvelgki dār kart į mane! Tu viens buvai, kurį mylėjau!

Tu viens, pirmkol aš — nežuvau! Ir amžinai tave mylėsiu!

Tu vertas melsti už mane! (Stovi, žiūri į jį.)

~~~~~

Rimvydas
neatsigrežia į ją.

Dariutė
tada šoka atgal į kambarį gilumoje

Rimvydas
atsigrežia lyg ramėjes
O kad būtų lemta — vis dėlto — gyventi . . .

Šūvis
subilda gilumoj

Rimvydas
suprasdamas, kas įvyksta, skaudiai
Gunda, ką tu darai?
Prieina jos duris, stovi.

8-Reginys

Moterą, Rimvydas, kelios Mergos, Tarnas, Kurtius

Moterą
atplėsdama duris kairėje, nusigandusi
Kas tše dabar? Kas šovė? Mano viešbutis . . .

Rimvydas
duris gilumoje atverdamas
Tše tame kambarį — (Pamątes, kas tše, surinka:) Oi —
Gunda — Gunda! — (Šoka į kambarį ir užtrenkia duris.)

Moterą
baili įeidama
Baisu, kas tše šį vakarą! Ar ta mergelė — būtų — ar tas
vyriškis . . .

Antrasis šūvis
subilda.

Moterą
šoka atgal kairėn, rėkdama
Žmonės! Žmonės! Sen! Nelaimė! Baisi — nelaimė!
Gelbėkit! (Ir drąsėjusi vėl grįžta į kambarį ir atplėšia duris gilumoje)

moje) Abu — abu! Dieve, gailēkis jūjū sielū! Pasigai-
lēki! — — — Toks tai — ir tokiū laimiū — gālas!

Kelios Mergos

pro duris

Kas šovê? Kas tše atsitiko? Taip nusigandome!

Tarnas

jas priedamas

Žiūrêsime! — Koks tše — atsitikimas! — Ar gāl ištvirku-
sieje — —

Kurtius

už jo žiūrêdamas î kambarî

Ar tai — iš tše tie šūviai? — ir tie riksmi?

Motera

kambaryje

Baisu, kâ jie iš mano namū padârê!

Kurtius

Nesusipratêliai! Dêl nieko žudosi! Vos begali gailêties!

Stovêjes, greitai išeina.

Motera

î mergas

Tuojau nubêgkite policên! Bêgkit, mergos! Saukit gydytojo!

Mergû viena

î tarnâ

Bêgkit jūs! (Tarnas tuojau šoka laukan. Mergos išeina po jo.)

Motera

stovi kambaryje lyg nesusiprasdama. Tada lyg atsiminusi, staiga
ima laiškâ, kurî pirma rādusi buvo

Tai taip! (Skaito): Rytoj atvèrti! Dabar tai aišku! Jo-
sios — paskutinis žodis!

---

9 - Reginys

Gaivytė, Daukantas, Arius, Motera

Gaivytė

įeidama nerami

Toks namuose — lyg sumišimas! Ar tai nelaimė . . .

Motera

Baisi nelaimė! Pazvelgkite tiktai! (Rodo į antrą kambarį)

Gaivytė

pazvelgusi

Maloningasis Dieve!

Daukantas

Ir pervėlai sugrįžti teko! (Priėjes kambarį ir pazvelges) Tikrai
abu jau nebegyvu!

Gaivytė

veidą apdengdama rankomis

Tylūs praleiskim valandele!

Visi

stovi — tylėdami. Motera išeina.

Arius

stovėjes šale kitų, žengia artyn antro kambario ir sako po valandelės
Jiems skyriau savo kūrinį — jū laimės — kaip atošvaitą
regėjau! — O gi dabar . . .

Gaivytė

taip gi tyliai

Būs jiemsdviejams nors paminklas.

Daukantas

Ir gal kitiems primins, kad laimė šviesti jiems galėtų visą
amžių!

Arius

Mišlė didiausia, kad ji šiem neliko! Teks kurti — veikalą,
kaip laimė geso!

Daukantas

ī Gaivyte

O mudum — kaip gyventi ir — patraukt jaunimā visā?

Gaivyte

glausdamosi jopi

Bet kaip skaudu dēl šīūdviejū, mielasis! Juk laimē laukia — sviest norēdama visiems! O kad verti to būtūme! kad būtūme galingi!

Arius

I dārbā eisim, išlydēje, kas beliko !

U z d a n g a.

Uzvarfa

Vaidykla:

Augsto kâlno slaitas kaip Atvartoje. Sviesi erdvê
uztraukta melsvo rûko. Sviesos versmê nematyti.

Asmenys:

Likimo Deivês:

Verpêja, Painêja, Piovêja

3monês:

Dariutês Motina, Jaunimas, Ariuvienê, Gaivytê,
Arius, Daukantas, Seniutê, Gaivienê.

1-Reginys

Verpēja ir Painēja

Verpēja

sēdi vaidyklos viršūje, Sviesoje, āpatiai pasiliecant be Sviesos, rankas
nuleidusi ir lyg išgāstyje pakēlusi gālvā

O kā tu padarei — kā padarei?

Grazus ir viens ir antras siūlas buvo!

Abu kaip saulēs spinduliai spindējo.

O taip supainiojai jūdviejū vienā —
kad ir abu — kartu — nutrūko!

Painēja

atsīsliedama ir ilgomis savo rankomis patenkinta mosuodama

Supainiojau — taip! Tai tiesa!

Bet leista māt Augštiausiojo!

Daug veikē dār žmoniū ir nevalia!

Prasmēs yra tše, mat, jau vis dėlto.

Verpēja

liūdna

Kad Jojo ir visai nedrausta!

Grazi labai tiedvi gijeli buvo!

Ir taip širdingai aš abi verpiau!

Skaudu todėl labai, kad jiedvi zuvo!

Painēja

ramesnē

Tur — būt Augštiausias nori — iš žmoniū,
kad jū kiekviens patsai laikytū

---

visai esmingas savo amžiaus siūlą,
ir aš, kad painiotiau, jeib jėgos augtū,
mān atsistengdamos ir mano painēms!

2-Reginys

Piovėja, Painėja, Verpėja

Piovėja

iš antros pusės ateidama, taipjau liūdna kaip Verpėja
Perskaudiai tu supainiojai!
Nebliko dārbo mān, kad siūlai trūko.

Painėja

Dabar jau visa vėl atpainiosiu!

Verpėja

O kaip? Tše mązgas, kur nutrūko!

Painėja

Atleidus, jį paliksiu naujām amžiui,
ir tikt atmegsiu, kas yra suvelta. —

Verpėja

Nors vėl pradētū juodu spinduliuoti!
Abu norētiau daug dār skaidresnius!
O verptiau juodu širdingiausia meile.
Jau pradioje — aš verptiau gan stiprus.

Piovėja

Ir aš kartu tada abu nukirptiau —
kaip lieptū tai Valia mān Amžinojo — —
Vaidykla apsiniaukia.

3-Reginys

Dariutė, Rimvydas

Tamsi vaidykla zaibū nušvietiama, staiga šviesėjusi, vėl tamsėja.
Ivyksta tai kartotinai. Pagaliau matyti augštai pilkose rausvai-mels-
vose debesyse žmoniški pavidalai. Aiškėja, kad tai

Dariutė ir Rimvydas

Juodu atšlijai, nestatu, negulstiu ilsisi, veidu į viens antrą
nukreipusiu

Tamsesni ir šviesesni rausvi rūkai slenka per jų veidus. Tada jų
akys veriasi ir lengvas šypsenis nušvietia juodu.

Rūkams nuslinkus, akys užsimerkia ir veidai vėl ramybėje ilsisi.

Toks tarsi atbudimas ir vėl įmigimas įvyksta kelis kartus.

Visą tą laiką skamba tyli, maloni muzika. Pagaliau visas regesys
nuskesta tamsoje. Ir vaidyklos apatis — priešakis — šviesėja.

Muzika skamba ir toliau, bet kiek stipriau.

4-Reginys

Dariutės Motina, Jaunimas, Arius, Ariuvienė, Gaivytė,
Daukantas, Seniutė, Gaivienė

Vaidyklai pašviesėjus, matyti tuštias apžėles kälno slaitas, kurs leidias,
iš gilumos, iš užpakalio priekin. Priešakio viduryje stovi aukurasi
kuriame matyti nezymūs zodiai:

Skaistlajai Gyvybei

Netrukus atslenka iš kairės pusės, visiškai išsiaučius į juodpilką
Sydrą

Dariutės Motina

ir sugriūva prieš aukurą dejuodama
Dieve, kodėl užleidai tai — kodėl?
Dūkrolei mano — kām jai leidai žūti?
Gyventi iš manes Tu Pats jai skyrei
ir tad biauromui visiškai pakliūti!
Dieve, kodėl taip? Oi, kodėl — kodėl!
Per skaudiai mūsų negales Tu tyrei!
Leisk mām regėt nors kiek malonės tiesā,
ir imki iš tamos į — savo šviesā!
Dejuoja ir nutyla.

Jaunimas (motriški ir vyriški)

tuo tarpu renkasi kukliai iš abiejų pusių slaito augštumos viduryje,
palikdami tarpā lyg tākā tarp saves iš viršaus lig aukuro ir sāko
kartu tyliai

Tai liūdnas savo raudas baigsime —
noringi pasišvesti visām gerui.

Oi, kad gyvybės tiek netekome!
Kad ji pakliuvo piktos gėlios kerui —
kad nešvara skaistumą sunaikino
ir tuo gyvybės liepsnā jiem gesino!

Tuo tārpu iš jaunimo aiškėja Seniutė augštai, Gaivienė žemiau,
Gaivytė artiau aukuro aname take.

Iškeldami rankas ir ties krūtine sudėdami Jaunieji sāko ir toliau
tyliai

Augštiausiasis, duok mums tikrai pragusti
gyvybės liepsnai skaistiai išlaikyti,
o jiem anapus ten nors kiek pabusti
jau jokios apgaulės nebekliudyti,
augštai iškilt iš to, kas žmogū žudo,
ir Tavyje nurimt! Priimk abudu!
Ir lydimiems maldū mūs ir užuojautos
palaimos teiki savo meilės āmžinos!

Arius

tuo tārpu — iš dešinės prieš jaunimą — atėjes pomazu, sustoja ir
jaunimui baigus, sāko

Akis pakeldami į šviesiājā gyvybe,
jai pasišvesime prie josios aukuro!

Daukantas

iš antrosios šalies tuo tārpu atėjes sāko
Skaistios gyvybės liepsnā ryšimės
kūrenti visā savo āmžiū!

Seniutė

baltoj drobulėje įsisiautusi, augštai iš kālno žengia kelis žingsnius
žemyn ir duoda taure su degantia liepsna Gaivienei, sakydama
Gyvybės liepsnā tau teikiau, kaip šitā duodu,
jeib skaistiā duotai jā tolyn!

Gaivienė

žemiau stovėdama paima taure, ĩmeta gabalelį, sukeldama liepsnā, ir
neša jā Algei, kuri artiau stovi aukuro ir sāko
Vėl tau aš duodu, kas māt teko!
Tu savo skaistia meile išlaikysi
gyvybės taure, skaidrios laimės šviesā!

Gaivytė

paėmusi taurā, atneša jā ir pastāto ant aukuro, ģmeta kuro, kad
liepsna sukyla ir kartu sušvinta aukuro žodiai

Skaistiajai Gyvybei

Tada sāko tvirtu balsu
Aš jā laikau! Aš savo rankose
ir savo širdyje laikau!

Ariuvienė

prieidama jā ir dėdama gābalā ģ ugnī, jā naujai sukeldama
Aš prie šalies tau kaip seselė
su tavimi kūresiu tū liepsnelė!

Arius ir Daukantas

vienas iš dešinės, antras iš kairės artyn ateidama
Jā kurstydami vyriškai,
mes kvietiame jaunimā visā!
Taku gyvybės žengkime tvirtai!

Gaivytė

rankas abipus liepsnos laikydama
Kaip skaitiai švietia! Kaip tai malonu!
Visus skausmus taip švelniai tildo!
Ir jėgomis gyvumā visā pildo,
mus eiti leidia kilnuoju keliu.

Arius, Ariuvienė, Daukantas, Gaivytė

rankas iškėle augštyn
Kilnus visū gyvenims bendrume,
tai mūsų aukurs! Sek mus, jaunime!

Jaunimas ir kiti visi

prieidami aukurā iš abiejū pusių, rankas augštai iškėle
Sušvisk, skaiti gyvybe, mūsų sielose!
Nušvieski širdi — kūnā savo grazumu,
kad, pasišveddami Tau, kurtūme
gyvenimā visos tautos kartu,
paguost galėtūme pasilpusiuosius,
gyvybei žādinti ir zuvusiuosius!

Dariutės Motina

pakildama ties aukuru su džiaugsmu rankas iškeldama
O Tu Malone, vėl galiu tikėti,
tad leidi Gundai ir gi Rimvydaitiui
naujai ir skaisčiai Tavyje gyvėti!

Visi

Taip! Ir ateiname su motinos skausmu!
Duok, Viešpatie, duok, Amžinasis, Tu,
kad Tavo Meilėje gyvėtų vėl abu!
Mūzikai tyliai skāmbant, leidiasi pomazu tuo tārpu

U 3 d a n g a.

